

UNESCO

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Organización
de las Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

منظمة الأمم المتحدة
للتربية والعلم والثقافة

联合国教育、
科学及文化组织

PEACE
PAIX
PAZ
МИР
السلام
和平

65

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ UNESCO

Πρόεδρος

Λουκία Χατζηγαβριήλ

Γενικός Γραμματέας

Πάυλος Παρασκευάς

Μέλη

Στέλιος Γεωργιάδης, Υπουργείο Εξωτερικών
Μαρίνα Πολυδώρου, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Μαρία Χατζηκωστή, Τμήμα Αρχαιοτήτων
Δημήτρης Μιχαηλίδης, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Κούλα Παπαδοπούλου, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Λειτουργός

Θέκλα Παπαντωνίου

Η UNESCO ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ιστοσελίδα: www.unesco.org

Εκδόσεις: <http://www.unesco.org/publishing>

Εκπαίδευση: <http://www.unesco.org/education>

Επικοινωνίες και Τεχνολογία: <http://www.unesco.org/webworld>

Εταιρικά Σχολεία: <http://www.unesco.org/education/asp>

Κενές Θέσεις: <http://www.unesco.org/employment>

Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες: <http://www.unesco.org/shs>

Ναρκωτικά: <http://www.unesco.org/most/drugs.htm>

Νεολαία: <http://www.unesco.org/youth>

Περιοδικό Courier: <http://www.unesco.org/courier>

Πολιτισμός: <http://www.unesco.org/culture>

Υποτροφίες: <http://www.unesco.org/fellowships>

Φυσικές Επιστήμες: <http://www.unesco.org/science>

Φωτογραφικό Υλικό: <http://www.unesco.org/publications/photobank.asp>

Φωτογραφία εξωφύλλου:

© Jason deCaires Taylor / Greenpeace

Σκηνή από υποθαλάσσια εγκατάσταση γλυπτών του Jason de Caires, με τίτλο «Silent Evolution», που παρουσιάστηκε στη διάρκεια του Συνεδρίου του ΟΗΕ για τις κλιματικές αλλαγές (COP16, το 2010) στο Cancun, Μεξικό. Ο καλλιτέχνης προσπαθεί με το έργο του να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη για τις κλιματικές αλλαγές και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, αξιοποιώντας ανθρώπινες φιγούρες βυθισμένες στο νερό.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

04

07

10

12

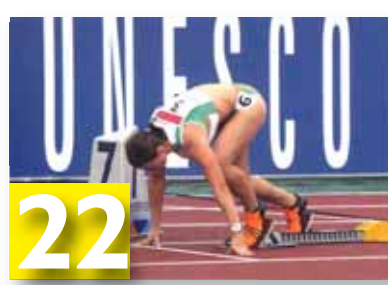
14

16

18

22

24

26

30

Υπεύθυνος έκδοσης

Παύλος Παρασκευάς

Επιμέλεια ύλης - Μεταφράσεις

Θέκλα Παπαντωνίου

Διεύθυνση

Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO

Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

Ιφιγενείας 27, 2007 Στρόβολος

Τηλ: 22809810

Φαξ: 22809873

Ηλ.Διεύθυνση: unesco@culture.moec.gov.cy

Ιστοσελίδα: www.unesco.org.cy

Σχεδιασμός

Εν Τύποις Βούλα Κοκκίνου Λτδ

Εκτύπωση

Τυπογραφεία Lithofit

Πάμος Χαραλαμπίδης *Still Life*

Εκδοτικό σημείωμα

«Τώρα που οι επαφές γίνονται ευκολότερα, τώρα που τα διαφορετικά έθνη και οι λαοί του κόσμου γνωρίζονται μεταξύ τους στα πλαίσια ποικίλων σχέσεων, θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι έχει έρθει το πλήρωμα του χρόνου να συγχωνευτούν οι διαφορές τους... Ωστόσο, όσο περισσότερο ανοίγουν οι πόρτες και γκρεμίζονται τα τείχη εξωτερικά, τόσο μεγαλύτερη είναι η δύναμη που αποκτά εσωτερικά η συνείδηση της ατομικής διαφορετικότητας».

(Rabindranath Tagore)

Με τα λόγια αυτά, ο Ινδός Νομπελίστας επεσήμανε ένα φαινόμενο που πάντοτε χαρακτήριζε τις ανθρώπινες κοινωνίες, το οποίο, ωστόσο, από τον περασμένο αιώνα άρχισε να λαμβάνει ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις. Το φαινόμενο αυτό επανέρχεται στη σκεψη μας με αφορμή ένα νέο Πρόγραμμα που εγκαινίασε η UNESCO, μέσω του οποίου επιδιώκεται η αξιοποίηση της σκέψης των λογοτεχνών Tagore, Neruda και Cesaire στην προώθηση των στόχων του Οργανισμού.

Η κινητικότητα των ανθρώπων, η μετανάστευση, ο πολιτισμικός συγκρητισμός, η αναζήτηση ταυτότητας διαμέσου και απέναντι στη διαφορετικότητα αποτελούν σήμερα βασικούς άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται και μορφοποιείται το κοινωνικό γίγνεσθαι. Η αναθεώρηση των αποστάσεων που χωρίζουν τα κράτη και η ραγδαία επιτάχυνση της ανταλλαγής πληροφοριών διανοίγουν περάσματα για βαθύτερη επικοινωνία και ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ των λαών. Οι διαδοχικές εξεγέρσεις στον αραβικό κόσμο κατά τους περασμένους μήνες, οι εκδηλώσεις στήριξής τους αφενός και τα κινήματα αγανακτισμένων πολιτών στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ αφετέρου, επιβεβαιώνουν ακριβώς την επιδίωξη ουσιαστικών αλλαγών του status quo στο παγκόσμιο σκηνικό, το δικαίωμα των ανθρώπων να έχουν λόγο στον καθορισμό της μοίρας τους, στα πλαίσια ενός δημοκρατικού πολιτεύματος, και την επιθυμία να συνυπάρχουν ειρηνικά ανεξαρτήτως εθνικής προέλευσης, κοινωνικής τάξης ή θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Συγχρόνως, μέσα στην πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών, παρατηρείται και μια στροφή των ανθρώπων στις ρίζες τους, σε μια αναζήτηση αυθεντικότητας και ταυτότητας, στις συνιστώσες της βαθύτερης ουσίας και της ιδιαιτερότητάς τους. Ο άνθρωπος από τη φύση του αυτοπροσδιορίζεται αρχικά βάσει της ετερότητας και από εκεί φτάνει στη διάκριση της ιδιαιτερότητάς του. Για το λόγο αυτό η UNESCO γενικά και η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή ειδικότερα, δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και στην ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από τις αντίστοιχες Συμβάσεις. Ανώτερος στόχος δεν είναι η εμφατική επισήμανση των διαφορών μεταξύ των πολιτισμών, αλλά η προβολή των συνεκτικών τους στοιχείων, η καλλιέργεια της συνείδησης για μια κοινή παγκόσμια κληρονομιά και η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των ανθρώπων. Περισσότερα για τις προτεραιότητες, τις δράσεις και τα τρέχοντα προγράμματα του Οργανισμού μπορείτε να βρείτε στις σελίδες που ακολουθούν και στους ηλεκτρονικούς συνδέσμους που παρατίθενται για κάθε θέμα.

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ & ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ

Η UNESCO προωθεί τη γλωσσική ποικιλομορφία και την πολυγλωσσία, καθώς οι γλώσσες λειτουργούν ως δείκτες ταυτότητας, επικοινωνίας, κοινωνικής ενσωμάτωσης και ανάπτυξης. Σήμερα εκδηλώνεται ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την προώθηση της πολυγλωσσίας και τη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλίας, ιδιαίτερα στο χώρο της εκπαίδευσης, ως μέσων για την ενίσχυση της συνεργασίας, τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας των ομιλητών διαφορετικών γλωσσών και την οικοδόμηση συμπεριληπτικών κοινωνιών.

Η γλώσσα αντικατοπτρίζει τις εμπειρίες, το πνευματικό και πολιτιστικό περιβάλλον, το σύστημα αξιών, τον κοινωνικό κώδικα, τους τρόπους με τους οποίους σχετίζονται μεταξύ τους οι ομιλητές, και την αίσθηση του «ανήκειν» που έχουν – σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο. Η ύπαρξη μιας τόσο μεγάλης ποικιλίας γλωσσών εκφράζει ακριβώς την ικανότητα δημιουργικής προσαρμογής των ανθρώπων σε μεταβαλλόμενα φυσικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Απ' αυτή την άποψη, οι γλώσσες δεν είναι απλώς επικοινωνιακό εργαλείο αλλά αποτελούν συγχρόνως φορείς ταυτότητας, αξιών και κοσμοθεωριών.

Γλώσσα και Ταυτότητα

Οι άνθρωποι τείνουν να έχουν ισχυρές πεποιθήσεις όταν ο λόγος φτάνει στη γλώσσα τους. Οι αντιλήψεις για τις γλώσσες συμβάλλουν στη δημιουργία και τη διατήρηση διακριτών ταυτοτήτων, δίνοντας έτσι στη γλώσσα τη λειτουργία του σηματοδότη των ορίων μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Αυτό δεν αφορά μόνο στις απόψεις για διαφορετικές γλώσσες αλλά παραπέμπει και στο εσωτερικό

μιας γλώσσας, στους τρόπους και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες χρησιμοποιείται μια διάλεκτος. Η επιλογή της χρήσης συγκεκριμένου γλωσσικού κώδικα ανάμεσα σε άλλους, σε πολυγλωσσια περιβάλλοντα, υπαινίσσεται ότι δεν έχουν το ίδιο 'status', γι' αυτό θεωρούνται κατάλληλες ή ακατάλληλες, ανάλογα με την περίσταση. Η συναισθηματική φόρτιση των λέξεων μιας τοπικής γλώσσας σε αφρικανικές χώρες, λόγου χάρη, σε σύγκριση με τη γλώσσα των πρώην αποικιοκρατών, δεν είναι η ίδια για ένα δίγλωσσο ομιλητή και οι περιστάσεις στις οποίες χρησιμοποιείται η κάθε γλώσσα είναι διαφορετικές. Μέσω αυτών των διαδικασιών επιλογής, οι ομιλητές προβαίνουν ουσιαστικά σε επίδειξη ή επιβεβαίωση ταυτότητας.

Οι γλώσσες προσαρμόζονται στις μεταβολές του τρόπου ζωής των ομιλητών, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την υιοθέτηση νέων γλωσσικών πρακτικών ή από την εξαφάνιση ορισμένων γλωσσών. Με τη δημιουργία εθνικών κρατών μετά την αποαποικιοποίηση και, πιο πρόσφατα, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, τέθηκαν σε εφαρμογή πολιτικές γλωσσικής ομοιογενοποίησης για ενίσχυση των συνεκτικών δεσμών των πολιτών τους. Τα κράτη μπορούν συνταγματικά να προσδιορίσουν το καθεστώς των ομιλούμενων γλωσσών στο έδαφός τους και να αποφασίσουν ποιες από αυτές θα χρησιμοποιούνται. Μια γλώσσα η οποία ανάγεται σε επίσημη χρησιμοποιείται στο εκπαιδευτικό σύστημα, στα ΜΜΕ, στα δικαστήρια και στη δημόσια διοίκηση. Εκτός από τις «επίσημες γλώσσες», κάποια κράτη ορίζουν στο Σύνταγμά τους και «εθνικές γλώσσες» (η Σενεγάλη, για παράδειγμα). Στις περισσότερες χώρες οι επίσημες γλώσσες συνδέονται με τον εκσυγχρονισμό και την οικονομική πρόοδο, ενώ οι υπόλοιπες γλώσσες τείνουν να περιορίζονται στην ιδιωτική ζωή, επιδεινώνοντας

την κοινωνική και πολιτική περιθωριοποίηση των ομιλητών τους. Σταδιακά, όταν υπάρχει εθνικός ή πολιτισμικός σιγματισμός, μια γλώσσα ενδέχεται να εγκαταλειφθεί για λόγους επιβίωσης ή αυτοάμυνας των ομιλητών της.

Παγκοσμιοποίηση και Γλώσσα

Οι γλώσσες ήταν ανέκαθεν ευάλωτες σε πολιτικές, κοινωνικο-οικονομικές και πολιτιστικές πιέσεις που ασκούνται από πιο «ισχυρές» γλώσσες. Σήμερα, λόγω της παγκοσμιοποίησης και της ανάπτυξης των επικοινωνιών, αυτές οι πιέσεις γίνονται ακόμη πιο έντονες και η επίδρασή τους στις γλώσσες είναι σύνθετη και πολυδιάστατη. Το μεταναστευτικό ρεύμα, ο εκτοπισμός προσφύγων ή η επαγγελματική κινητικότητα, έχουν ως συνέπεια πολλές γλωσσικές κοινότητες να είναι σήμερα διασκορπισμένες σε πολλά μέρη του κόσμου. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των γλωσσών διαδραματίζουν επίσης τα ολοένα επεκτεινόμενα δίκτυα επικοινωνίας (κινητά τηλέφωνα, διαδίκτυο) και η ευρεία διάδοση της αγγλικής, που δημιουργούν νέες μορφές σχέσεων ανάμεσα στους ανθρώπους, με ιδιαίτερη ευελιξία και σε μια κλίμακα χωρίς προηγούμενο.

Συγχρόνως, οι σχέσεις μεταξύ γλώσσας και τόπου πολλαπλασιάζονται, τα επικοινωνιακά σχήματα ποικίλλουν και χαρακτηρίζονται από εναλλαγή κωδικών, πολυγλωσσία και διαφορές στις δεξιότητες πρόσληψης και παραγωγής στην κάθε γλώσσα ή διάλεκτο. Κατά τον ίδιο τρόπο που η παγκοσμιοποίηση συμβάλλει στην πολιτισμική υβριδοποίηση, δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες ώστε να προκύψουν νέες γλωσσικές μορφές και πρακτικές, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων, οι οποίοι τείνουν να διαμορφώνουν δικούς τους γλωσσικούς κώδικες, να πλάθουν λέξεις, να ενσωματώνουν και να μετασχηματίζουν

λεξιλόγιο από άλλες γλώσσες. Μια ειδική περίπτωση είναι τα «παιδιά τρίτου πολιτισμού», δηλαδή νέοι οι οποίοι ζουν με τους γονείς τους αλλά μεγαλώνουν σε πολιτισμικό περιβάλλον διαφορετικό από την κουλτούρα των γονιών, αντιμετωπίζοντας την πρόκληση της δημιουργίας νέων «έθνικ» ταυτοτήτων (ορισμένες από τις οποίες μπορεί να φαίνονται αλληλοσυγκρουόμενες) και νεωτεριστικών πολιτιστικών συστημάτων.

Οι ευαίσθητες ισορροπίες στις οποίες στηρίζεται η γλωσσική ποικιλομορφία καθιστούν απαραίτητη τη διαμόρφωση πολιτικών για την προστασία της, την ενθάρρυνση της πολυγλωσσίας και τη διατήρηση της διαλεκτικής ποικιλίας. Ο διαπολιτισμικός διάλογος, για τον οποίο γίνεται λόγος τόσο συχνά, και η προστασία της γλωσσικής ποικιλομορφίας είναι αλληλένδετα. Παρόλο που η απευθείας εξίσωση «γλώσσα = πολιτισμός = ταυτότητα» φαίνεται αρκετά απλουστευτική για να συμπεριλάβει τους περίπλοκους δεσμούς μεταξύ των γλωσσών, είναι γεγονός πως όταν μια γλώσσα χαθεί, πολύ δυσκολότερα μπορεί να αποκατασταθεί σε σχέση με άλλους δείκτες ταυτότητας. Επομένως, χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη πολλοί παράγοντες όταν διαμορφώνονται γλωσσικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των εξελίξεων στη γλωσσολογία, τις ανθρωπιστικές, κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες, και την οικονομία της αγοράς.

Πηγές: - *Investing in Cultural Diversity and Intercultural Dialogue* (UNESCO World Report 2009).

- *Languages and Multilingualism:*
<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/cultural-diversity/languages-and-multilingualism/>

UNESCO και Γλωσσική Ποικιλομορφία

Στη Σύμβαση για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003) αναγνωρίζεται ο ζωτικός ρόλος της γλώσσας στην έκφραση και τη διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όλοι οι τομείς της – από τις γνώσεις για το σύμπαν μέχρι τις παραδοσιακές τελετές, κι από τις παραστατικές τέχνες μέχρι τις χειροτεχνίες – εξαρτώνται από τη γλώσσα για την πραγματοποίηση και τη μεταβίβασή τους από γενιά σε γενιά. Στον τομέα των προφορικών παραδόσεων, η γλώσσα δε χρησιμοποιείται απλώς ως όχημα, αλλά αποτελεί την ίδια την ουσία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στο προοίμιο της Σύμβασης για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων (2005) διακηρύσσεται η γλωσσική ποικιλομορφία ως θεμελιώδες στοιχείο της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για την προστασία της.

Έχει επίσης συσταθεί χάρτης απειλούμενων γλωσσών (UNESCO's Atlas of the World's Languages in Danger), ο οποίος στην ηλεκτρονική του μορφή λειτουργεί ως βάση δεδομένων σχετικά με τους αριθμούς των ομιλητών, προγράμματα και πολιτικές για τις γλώσσες σε διάφορα κράτη, γεωγραφικές συντεταγμένες των πληθυσμιακών ομάδων που μιλούν μια γλώσσα και άλλο υλικό, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/en/atlasmap.html>

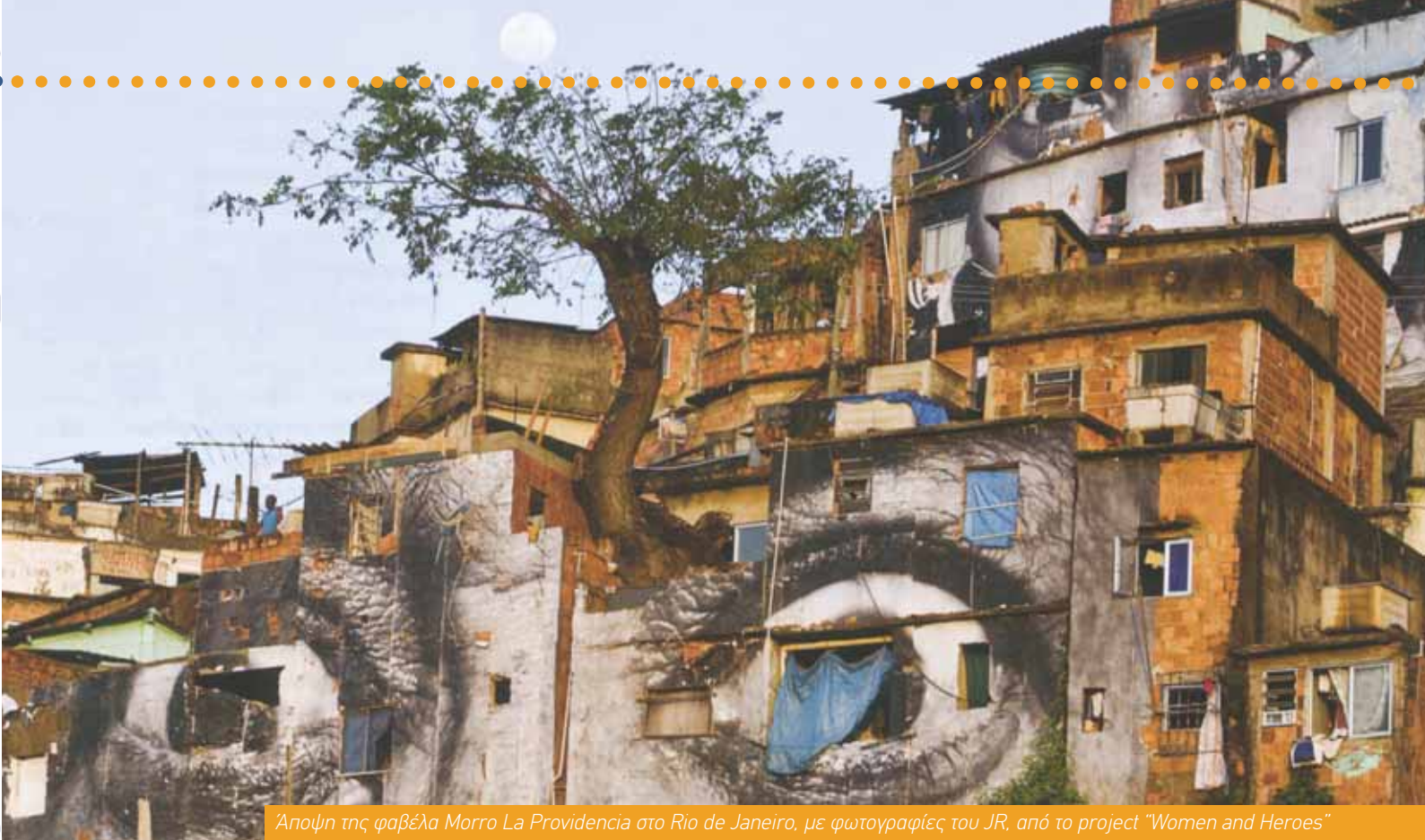
Γλώσσες και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση στην Κύπρο

Σύμφωνα με το στρατηγικό σχεδιασμό για την παιδεία και τα νέα αναλυτικά προγράμματα που έχουν ήδη εισαχθεί στα σχολεία από την αρχή της φετινής σχολικής χρονιάς, επιδιώκεται:

- Να καλλιεργηθούν οι γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών/τριών μέσα από την επίγνωση ότι οι γλωσσικές δεξιότητες δε συνιστούν δεξιότητες αποκομμένες από την κοινωνική και ιδεολογική τους διάσταση, αλλά ότι λειτουργούν ως ενδείκτες κοινωνικών παραμέτρων, και ως μηχανισμοί δόμησης ταυτοτήτων, ιδεολογιών και ιδεολογημάτων.
- Να καλλιεργηθεί η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών στην έννοια της γλωσσικής ποικιλότητας. Με άλλα λόγια, να γίνει κατανοητό ότι η νέα ελληνική γλώσσα δε συνιστά ένα στατικό σύστημα που ταυτίζεται με την πρότυπη γλώσσα, αλλά ένα δυναμικό οργανισμό που χαρακτηρίζεται από ποικιλότητα, τόσο γεωγραφική όσο και κοινωνιογλωσσική και υφολογική, και που χρησιμοποιείται με ευέλικτο τρόπο για να κωδικοποιήσει κοινωνικά και πολιτισμικά νοήματα.
- Να απενοχοποιηθεί η χρήση της κυπριακής διαλέκτου, όχι λόγω ατεκμηρίωτων αξιολογικών τοποθετήσεων σχετικά με την αισθητική ή τη συναισθηματική της αξία αλλά μέσα από την επίγνωση ότι η διάλεκτος είναι ποικιλία με δομή και συστηματικότητα στη φωνολογία, στη μορφολογία, τη σύνταξη και το λεξιλόγιο της.
- Να καλλιεργηθεί η ικανότητα δημιουργικής αξιοποίησης της ποικιλότητας εντός της μητρικής γλώσσας.
- Να καλλιεργηθεί η ικανότητα συγκριτικής αποτίμησης των ρόλων και των λειτουργιών της μητρικής ποικιλίας σε σχέση με άλλες γλώσσες ή ποικιλίες που μπορεί να συνυπάρχουν στη σχολική κοινότητα αλλά και σε άλλες εξωσχολικές κοινότητες.
- Να καλλιεργηθεί η μεταγλωσσική επίγνωση ότι διαφορετικά επίπεδα ύψους της διαλέκτου χρησιμοποιούνται σε διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας και σε διαφορετικά κειμενικά είδη.

www.paideia.org.cy

Άποψη της φαβέλα Morro La Providencia στο Rio de Janeiro, με φωτογραφίες του JR, από το project "Women and Heroes"

Διαφορετικά όνειρα, αλλά...

Προέρχονται από διαφορετικές χώρες, έχουν διαφορετικά επαγγέλματα, μιλούν διαφορετικές γλώσσες, ωστόσο τους συνδέουν πολλά κοινά: είναι νέοι, αγαπούν την τέχνη, έχουν την επιθυμία να συνδέουν και να συνδέονται με άλλους πολιτισμούς. Διακρίθηκαν με τον τίτλο της UNESCO «Young Artist for Intercultural Dialogue between Arab and Western Worlds». Ανάμεσά τους, η Betty Shamieh (ΗΠΑ/Παλαιστινιακές Αρχές), η Merlijn Twaalfhoven (Ολλανδία), και δύο μέλη του προγράμματος Talent 2008, η Ingebjorg Bratland (Νορβηγία) και η Majd Shahin (Παλαιστινιακές Αρχές) μίλησαν για τις πεποιθήσεις τους, τα σχέδια, τα προγράμματα και την αγάπη τους γι' αυτά που κάνουν.

Πώς μπορεί ένας καλλιτέχνης να συμβάλει στην οικοδόμηση της ειρήνης και της αλληλοκατανόησης ανάμεσα στους λαούς σε όλο τον κόσμο;

Betty Shamieh: Οι καλλιτέχνες διαφωτίζουν για τις κοινές ανθρωπιστικές αξίες που μοιραζόμαστε. Το ωραίο με το θέατρο είναι ότι παρουσιάζει πόσο πολύ μοιάζουν οι άνθρωποι, όχι μόνο ανά την υφήλιο αλλά και στο πέρασμα από τη μια γενιά στην άλλη. Συγχρόνως, παρουσιάζει όχι μόνο πώς μπορούμε να συνυπάρξουμε ειρηνικά αλλά και γιατί. Όταν βλέπει κανείς ένα έργο τέχνης, και συγκεκριμένα όταν διαπιστώνει πως ένα θεατρικό έργο της αρχαίας Ελλάδας είναι μέχρι σήμερα επίκαιρο, φαίνεται ξεκάθαρα ότι υπάρχει μια αναγνώριση αλλά απροσδιόριστη ανθρώπινη ουσία.

Ingebjorg Bratland: Πιστεύω πως η μουσική είναι η γλώσσα της καρδιάς κι όταν δε μιλάμε την ίδια γλώσσα, μπορούμε να επικοινωνήσουμε μέσω της μουσικής. Ο κόσμος μπορεί να φαίνεται πολύ βίαιος κάποιες φορές, για το λόγο αυτό είναι ωραίο να έρχονται κοντά οι άνθρωποι πιο συχνά και να παίζουν μουσική, είναι κάτι που αγαπάμε με πάθος. Είναι σαν ένα διάλειμμα από τον κόσμο στον οποίο ζούμε, κάτι σαν «κενός χώρος».

Majd Shahin: Η μουσική είναι η γλώσσα των εθνών, ένας τρόπος να κάνεις τους άλλους να καταλάβουν τι είσαι και πώς αισθάνεσαι.

Merlijn Twaalfhoven: Στα projects που αναλαμβάνω, συνήθως αποφεύγω να χρησιμοποιώ της λέξη «ειρήνη», διότι ο όρος περιβάλλεται από πολλές προσδοκίες και συνδέεται επίσης με διάψευση και απογοήτευση. Παρόλα αυτά, μπορεί κανείς να προβληματιστεί για το ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την ειρήνη. Επομένως, ήθελα να ενθαρρύνω την επαφή και να διεγείρω την περιέργεια των ανθρώπων. Η τέχνη είναι ένα εξαιρετικό μέσο να διεγείρει κανείς την περιέργεια, όχι τόσο για να δοθούν απαντήσεις αλλά για να δημιουργηθούν ανοίγματα. Όταν κάτι παραμένει ανοικτό, δεν είναι αμετάβλητο και πάγιο, τότε οι άνθρωποι θέλουν να συνεχίσουν, επειδή θέλουν να μάθουν περισσότερα και αναζητούν την αλήθεια. Αυτό ακριβώς πιστεύω πως είναι μία από τις προϋποθέσεις στο δρόμο για την ειρήνη και την κατανόηση. Χαίρομαι όταν εγκαταλείπω ένα μέρος και οι άνθρωποι έχουν πολλές απορίες.

Τι είδους δυσκολίες έχετε αντιμετωπίσει στην υλοποίηση των projects σας; Πώς τις ξεπεράσατε;

Betty Shamieh: Μια δυσκολία όταν ασχολούμαστε με θέματα – προκλήσεις είναι ότι χρειάζεται να μπορεί κανείς να μη διευκρινίζει με ακρίβεια την οπτική του γωνία. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι καλλιτέχνες αποφεύγουν αμφιλεγόμενα ζητήματα, επειδή πιστεύουν ότι πρέπει να έχουν απαντήσεις ή να μπορούν να μιλούν με τρόπο που να μη δυσαρεστεί κανέναν. Πιστεύω ότι οι καλλιτέχνες έχουν το δικαίωμα ακόμα και να κάνουν λάθος κάθε τόσο.

Κάτι άλλο που αντιμετωπίζω συχνά είναι ότι οι άνθρωποι ισχυρίζονται πως ξέρουν τις πολιτικές μου πεποιθήσεις. Το όνειρό μου είναι μια μέρα η Μέση Ανατολή να είναι σαν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Φυσικά, πολλοί άνθρωποι αμέσως λένε πως αυτό είναι αδύνατο και τότε τους θυμίζω την κατάσταση στην Ευρώπη πριν από

εκατό χρόνια – στη διάρκεια του περασμένου αιώνα, η Ευρώπη βίωσε δύο Παγκόσμιους Πολέμους, κράτη καταλάμβαναν ή μοίραζαν το ένα το άλλο. Θέλω να θέσω υπό αμφισβήτηση την άποψη ότι δεν μπορούμε να αλλάξουμε στη Μέση Ανατολή.

Ingebjorg Bratland: Το μόνο μου πρόβλημα ήταν η γλώσσα. Ορισμένοι καλλιτέχνες στην Αίγυπτο και την Παλαιστίνη δε μιλούσαν καλά αγγλικά, και είναι λίγο δύσκολο να πλησιάσεις και να δημιουργήσεις μουσική όταν δεν μπορείς να επικοινωνήσεις με λέξεις. Έτσι, το μόνο που είχαμε, ήταν να χρησιμοποιήσουμε τη μουσική και απλώς να παίζουμε μαζί!

Majd Shahin: Δεν αντιμετώπισα οποιοδήποτε πρόβλημα με τη γλώσσα ή στη συνεργασία μου με μουσικούς από άλλα μέρη του κόσμου. Η ίδια η μουσική ήταν η πρόκληση: παίζω κρουστά, και για μένα είναι δύσκολο να παίξω ένα νορβηγικό τραγούδι, για παράδειγμα, επειδή ο ρυθμός είναι εντελώς διαφορετικός από τους ρυθμούς της ανατολίτικης μουσικής που παίζω συνήθως. Ήταν όμως πολύ καλή εμπειρία!

Merlijn Twaalfhoven: Η δυσκολία της δικής μου δουλειά έγκειται στο γεγονός ότι, όταν θέλεις να κάνεις κάτι αντισυμβατικό και θέλεις να πείσεις κι άλλους να σε ακολουθήσουν σε άγνωστο έδαφος, τότε οι άνθρωποι δεν έχουν κατά νου το ίδιο πράγμα με σένα. Στην Κύπρο, για παράδειγμα, μιλούσα πολύ για την ενότητα του νησιού και για τη σύνδεση των δύο πλευρών μέσω της μουσικής και οι άνθρωποι δεν ήξεραν τι ήθελα και ποια ήταν η πολιτική μου ατζέντα... Έτσι, τελικά εγκατέλειψα όλες μου τις θεωρίες και απλώς είπα: «ελάτε στη στέγη να παίζουμε μουσική και ν' ακούσουμε την άλλη πλευρά». Με τον τρόπο αυτό έγινε ξεκάθαρο. Όμως έχω κάνει πολλά λάθη στην πορεία, κάνοντας τα πράγματα πολύ σύνθετα και αναμένοντας από τους άλλους να έχουν τα ίδια όνειρα. Ο καθένας έχει διαφορετικά όνειρα όμως όταν αρχίσεις να το συνειδητοποιείς, όταν απλώς αρχίσεις τη δράση, τότε οι άνθρωποι εμπνέονται και αισθάνονται τους δεσμούς.

Πώς προσδιορίζετε το ρόλο σας ως καλλιτέχνης στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας σας;

Betty Shamieh: Πιστεύω ότι σε κάθε κοινωνία ο ρόλος του καλλιτέχνη είναι να εμπνέει. Αυτό που ελπίζω να εμπνέω στους ανθρώπους της χώρας που ζω, στην Αμερική, είναι μια πραγματική επιθυμία να είναι πολίτες του κόσμου, να γνωρίζουν για άλλους πολιτισμούς και να βλέπουν νέες διαφορετικές προοπτικές. Όταν ζει κανείς μεταξύ δύο πολιτισμών, είναι πολύ σημαντικό να παρου-

σιάζονται οι ομοιότητες μεταξύ τους. Πολλά έργα δυτικών καλλιτεχνών για τη Μέση Ανατολή, για παράδειγμα, εστιάζουν στις δύσκολες συνθήκες που βιώνουν οι γυναίκες. Ζω στην Αμερική, όπου επίσης οι γυναίκες έχουν μικρή πολιτική, οικονομική και καλλιτεχνική δύναμη. Επομένως, αισθάνομαι ότι ένα από τα πράγματα που χρειάζεται να κάνω ως καλλιτέχνης είναι να μιλώ για το πώς οι συνθήκες των γυναικών στην υφήλιο μοιάζουν επειδή είναι εύκολο να κοιτάει κανείς τι γίνεται σε άλλους πολιτισμούς αλλά συχνά ξεχνάει να κοιτάξει το δικό του. Καθώς ζω σε διαφορετικούς πολιτισμούς, διερωτώμαι πόσο διαφορετικοί είναι κατά βάση μεταξύ τους.

Majd Shahin: Η χώρα μου, η Παλαιστίνη, έχει πολλά μηνύματα και όνειρα που θέλει να στείλει στον υπόλοιπο κόσμο. Πιστεύω ότι μπορώ να το κάνω αυτό με τη μουσική μου. Φυσικά, τα μηνύματα είναι διαφορετικά εντός και εκτός Παλαιστίνης. Στο εξωτερικό, πρέπει να διευκρινίσεις πολλά πράγματα για τη χώρα σου. Στο εσωτερικό χρειάζεται να στηρίζεις τους ανθρώπους. Οι αντιδράσεις σ' αυτό ήταν ποικίλες, αλλά αισθάνομαι περηφάνεια για τον πολιτιστικό πλούτο της χώρας μου, τον οποίο μπορώ να παρουσιάσω στον κόσμο.

Ingebjorg Bratland: Στο εξωτερικό ακούμε μόνο για την Παλαιστίνη σε σχέση με τον πόλεμο, και είναι πολύ ωραίο να βλέπουμε ότι υπάρχει επίσης μουσική και ότι οι άνθρωποι ζουν τη ζωή τους στην Παλαιστίνη. Προσωπικά, ως ερμηνευτής παραδοσιακής μουσικής στη Νορβηγία, πιστεύω ότι είναι σημαντικό που υπάρχουν νέοι άνθρωποι που συνεχίζουν την παράδοση της Νορβηγικής μουσικής, πρέπει να κρατηθεί ζωντανή η παραδοσιακή μουσική.

Merlijn Twaalfhoven: Ως καλλιτέχνης, ελπίζω να «μπερδέψω» λίγο τα πράγματα και να ταράξω τα νερά. Οι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να κάνουν τον κόσμο γύρω τους πολύ ξεκάθαρο και να τοποθετούν ετικέτες, και μετά είναι δύσκολο να διαφοροποιήσουν την άποψή τους. Έτσι, πιστεύω ότι χρειάζεται ένα «μπερδέμα» ώστε οι άνθρωποι να συνειδητοποιήσουν ότι οι ταμπέλες δεν ταιριάζουν πάντοτε και να ξεκινήσουν να αναζητούν τι υπάρχει πίσω απ' αυτές. Αποτελεί προνόμιο το γεγονός ότι μπορώ να πάω σε μέρη για τα οποία έχω περιέργεια, αλλά συγχρόνως είναι επίσης σημαντικό το ότι δίνω και σε άλλους την ευκαιρία να με ακολουθήσουν. Αν ταξιδέψω στη Συρία είναι σημαντική εμπειρία για μένα, όμως προσπαθώ να βρω τρόπους μέσα από τα projects μου για να ταξιδέψουν και άνθρωποι από το δυτικό κόσμο στη Συρία. Αισθάνομαι ότι πρέπει να μοιραστώ αυτή την περιέργεια, δεν το κάνω μόνο για τον εαυτό μου.

Long Distance Call: μουσικό project για την ειρήνη της Merlijn Twaalfhoven στη Λευκωσία.

Έχω συναντήσει πολλούς καλλιτέχνες στην Ολλανδία, οι οποίοι είναι επικεντρωμένοι στην ποιότητα της μουσικής που δημιουργούν, αλλά οι περισσότεροι δε ρωτούν κατά πόσο θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν αυτή την ποιότητα για να κάνουν τον κόσμο καλύτερο. Χάρη στην UNESCO, έχω συναντήσει πολλούς ανθρώπους οι οποίοι δε σκέφτονται μόνο την τέχνη, αλλά επίσης τη θέση της τέχνης μέσα στον κόσμο και τι θα μπορούσε ν' αλλάξει.

Ποια είναι τα σχέδιά σας για το εγγύς μέλλον, μετά τη διάκρισή σας με βραβείο UNESCO;

Merlijn Twaalfhoven: Αυτή η αναγνώριση είναι πολύ σημαντική για μένα, επειδή η δουλειά γίνεται εκτός συναυλιακών χώρων, φεστιβάλ ή ορχήστρας. Ό,τι κάνω, το κάνω μόνη μου, με μικρή οργάνωση ή με ελεύθερους επαγγελματίες, σχεδόν χωρίς καθόλου προϋπολογισμό. Κάποιες φορές κατορθώνω να εξασφαλίσω προβολή από τα ΜΜΕ και αυτό είναι σημαντικό, όμως, επειδή η δουλειά μου δεν εμπίπτει στην υποδομή για τον πολιτισμό, είναι δύσκολο να να βρω υποστηρικτές και συνεργάτες. Ένας τέτοιος τίτλος είναι μια αναγνώριση της δουλειάς και αυτή αποφέρει κάποια θετικά αποτελέσματα. Ευελπιστώ ότι τα επόμενα χρόνια θα μπορέσω να συνεχίσω τα προγράμματα που ήδη έχω ξεκινήσει - για παράδειγμα το Al Quds Underground στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Αυτά που έχω κάνει μέχρι τώρα είναι μόνο η αρχή!

Betty Shamieh: Αυτός ο τίτλος υπήρξε απίστευτα σημαντικός για μένα. Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που ένιωσα να αναγνωρίζονται η Παλαιστινιακή και η Αμερικανική μου προέλευση. Έτσι, η UNESCO αναγνώρισε τη συνθετότητα της ταυτότητας. Εκτός από το να συνεχίσω να εξελίσσομαι ως καλλιτέχνης, θα ήθελα να στηρίξω τις προσπάθειες του Juliano Mer Khamis (Ισραηλινός ηθοποιός και σκηνοθέτης, που δολοφονήθηκε στις 4 Απριλίου 2011), ο οποίος έκανε θαυμάσιο έργο στην Τζενίν. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε στη βία να μας τρομάξει και να μας αποτρέψει να συνεχίζουμε να εργαζόμαστε στο χώρο αυτό, εμπνέοντας για το μέλλον που αξίζει ο καθένας.

Ingebjorg Bratland: Θα ήθελα να επισκεφτώ άλλες χώρες και να μάθω για την παραδοσιακή τους μουσική. Πιστεύω ότι η παραδοσιακή μουσική αποτελεί ένα εταιρικό μέσο να μάθουμε για άλλους πολιτισμούς, καλύτερα απ' ό,τι η κλασική μουσική, που έχει γίνει πιο καθολική. Κατά τη γνώμη μου, χρειάζεται να επισκεφτεί κανείς τη χώρα και να δει πώς ζουν οι άνθρωποι εκεί, πώς παίζουν και πώς χρησιμοποιούν την παραδοσιακή μουσική. Αξιοποιώ επίσης κάποια στοιχεία που έμαθα από την αραβική μουσική και τα ενσωματώνω στη δική μου μουσική. Επιπρόσθετα, όπως βρεθήκαμε στην Αίγυπτο και τη Νορβηγία με το πρόγραμμα Talent, θα ήταν καλό να επισκεφτούμε και την Παλαιστίνη για να δώσουμε εκεί συναυλίες!

Majd Shahin: Θα συνεχίσω την πορεία μου ως ερμηνευτής Παλαιστινιακής παραδοσιακής μουσικής εντός και εκτός της χώρας μου. Η διάκριση της UNESCO με ενθαρρύνει και με ωθεί να προχωρήσω στη μουσική μου ζωή. Είναι σημαντικό να βρίσκεις ανθρώπους που καταλαβαίνουν και εκτιμούν την τέχνη σου. Εκπλάγηκα όταν συνάντησα τους άλλους καλλιτέχνες που διακρίθηκαν και είδα τα projects τους - αισθάνεται κανείς πως δεν είναι μόνοι! Υπάρχουν παντού άνθρωποι που προσπαθούν να κάνουν αυτό που κάνεις κι εσύ.

Με τον τίτλο της UNESCO «Young Artist for Intercultural Dialogue between Arab and Western Worlds» τιμήθηκαν συνολικά 24 καλλιτέχνες κάτω των 35 ετών, για την εξαιρετική συνεισφορά τους στο διάλογο και την ανταλλαγή μεταξύ αραβικού και δυτικού πολιτισμού. Συγκεκριμένα διακρίθηκαν οι:

Ruti Sela και Mayaan Amir (Ισραήλ): καλλιτέχνες και έφοροι, σχεδίασαν το project "Exterritory" για να φέρουν κοντά καλλιτέχνες και διανοούμενους που ζουν σε ζώνες συγκρούσεων, ιδιαίτερα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη.

Sidi Larbi Cherkaoui (Βέλγιο/Μαρόκο): χορευτής και χορογράφος, παρουσίασε παραστάσεις που απεικονίζουν τη συνάντηση διαφορετικών πολιτισμών και τη διερεύνηση της ταυτότητας τους.

Federico Ferrone (Ιταλία): σκηνοθέτης, δημιουργός ταινιών για τη μετανάστευση, τα προάσια και τη συμβολή των κοινοτήτων μεταναστών στον πολιτισμό μιας χώρας.

Faïza Guène (Γαλλία/Αλγερία): συγγραφέας, τα έργα της οποίας σκιαγραφούν την πραγματικότητα των ανθρώπων βορειοαφρικανικής προέλευσης που ζουν σε προάσια στη Γαλλία, και αντικρούουν στερεότυπα και προκαταλήψεις.

JR (Γαλλία): Φωτογράφος, δημιουργός του project "Face2Face", που φωτογραφίζει και δημιουργεί αφίσες Ισραηλινών και Παλαιστινίων, πλάι πλάι, που κάνουν την ίδια δουλειά, και στη συνέχεια τις αναρτά σε δημόσιους χώρους (βλ. <http://face2face-project.com>)

Ibrahim Maalouf (Λίβανος): τρομπετίστας, αναμειγνύει στοιχεία δυτικής και ανατολικής μουσικής και εργάζεται με καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο.

"Massar Egbari" (Αίγυπτος): μουσικοί, άρχισαν το project «η μουσική σαν μέσο διαπολιτισμικού διαλόγου», στο οποίο προσκαλούσαν δυτικούς καλλιτέχνες να μοιραστούν μαζί τους τη σκηνή σε συναυλίες.

Betty Shamieh (ΗΠΑ/Παλαιστίνη): συγγραφέας θεάτρου, έγραψε έργα που υπογραμμίζουν τις διαπολιτισμικές σχέσεις, ιδιαίτερα μεταξύ Αράβων και Αμερικανών.

Zuhail Sultan (Ιράκ): πιανίστρια, η οποία σε ηλικία 17 ετών δημιούργησε την Εθνική Ορχήστρα Νέων του Ιράκ, που συνεργάζεται με αρκετούς δυτικούς καλλιτέχνες "Talent 2008": συνέδεσε εννιά μουσικούς για την ερμηνεία παραδοσιακής ευρωπαϊκής και αραβικής μουσικής (Παλαιστίνη, Αίγυπτος, Νορβηγία).

Merlijn Twaalfhoven (Ολλανδία): συνθέτης και μουσικός, ξεκίνησε την υλοποίηση προγραμμάτων στην Ιορδανία, την Παλαιστίνη τη Συρία και την Ολλανδία, χρησιμοποιώντας τη μουσική ως μέσο για τη δημιουργία δεσμών και ως σύμβολο ειρηνικής συμβίωσης.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ UNESCO

Πραγματοποιήθηκε η ετήσια συνάντηση των κρατών μελών της Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, 19 - 29 Ιουνίου 2011, στη διάρκεια της οποίας εγκρίθηκε η συμπερίληψη 25 νέων μνημείων και χώρων στον Κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, ανεβάζοντας έτσι σε 936 τον αριθμό των εγγεγραμμένων μνημείων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένες από τις καινούργιες εγγραφές, μαζί με άλλους χώρους που συμπεριλήφθηκαν παλαιότερα στον κατάλογο.

Συρία, αρχαία χωριά στη βόρεια Συρία

Σαράντα περίπου χωριά σε οκτώ πάρκα της βορειοδυτικής Συρίας αποτελούν αξιόλογη μαρτυρία της αγροτικής ζωής κατά την ύστερη αρχαιότητα και στη διάρκεια της Βυζαντινής περιόδου. Τα χωριά αυτά χρονολογούνται από τον 1ο μέχρι τον 7ο αιώνα μ.Χ. και πρόκειται για πολύ καλά διατηρημένα τοπία και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα κατοικιών, ειδωλολατρικών ναών, εκκλησιών, δεξαμενών και λουτρών. Τα συγκεκριμένα κατάλοιπα είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς σκιαγραφούν τη μετάβαση από τον ειδωλολατρικό κόσμο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στο Βυζαντινό Χριστιανισμό. Σώζονται επίσης κατάλοιπα υδραυλικών συστημάτων, προστατευτικών τειχών και Ρωμαϊκών γεωργικών σχεδίων, που παρέχουν επιπλέον μαρτυρίες για την ικανότητα των κατοίκων στην αγροτική παραγωγή. Τα συγκεκριμένα χωριά φαίνεται ότι εγκαταλείφθηκαν μεταξύ 8ου και 10ου αιώνα.

© UNESCO/François CRISTOFOLI

© UNESCO / Kawasumi Publishing Company

Ιαπωνία, Hiraizumi-Αρχαιολογικοί χώροι, κήποι, ναοί

Η εγγραφή περιλαμβάνει πέντε χώρους στην 'Βουδιστική Αγνή Γη', συμπεριλαμβανομένου το ιερού όρους Kinkeisan. Εντοπίζονται κατάλοιπα κυβερνητικών κτιρίων που χρονολογούνται από τον 11ο και το 12ο αιώνα όταν το Hiraizumi ήταν το διοικητικό κέντρο του βόρειου βασιλείου και ανταγωνίζονταν το Kyoto. Το βασίλειο στηριζόταν στην κοσμολογία του «Βουδισμού της Αγνής γης», που εξαπλώθηκε στην Ιαπωνία κατά τον 8ο αιώνα. Αντιπροσωπεύει την αγνή γη του Βούδα στην οποία προσβλέπουν οι άνθρωποι μετά θάνατο, καθώς επίσης και τη νηφαλιότητα στην παρούσα ζωή. Σε συνδυασμό με τοπικές λατρείες της Φύσης και το Σιντοϊσμό, ο «Βουδισμός της Αγνής ζωής» ανέπτυξε ένα τύπο σχεδιασμού κήπων, μοναδικό στην Ιαπωνία.

© UNESCO / F. Bandarin

Περού, Machu Picchu

Η αρχαία πόλη Machu Picchu («αρχαίο βουνό», στη γλώσσα των Ίνκας, την quechua) βρίσκεται 2,430 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, στη μέση ενός ορεινού τροπικού δάσους, σε μια τοποθεσία εξαιρετικής ομορφιάς. Πιθανότατα, πρόκειται για το πιο εκπληκτικό αστικό δημιούργημα της αυτοκρατορίας των Ίνκας στην ακμή της. Οι τεράστιοι τοίχοι και οι κεκλιμένοι διάδρομοι, δίνουν την εντύπωση ότι διανοίχθηκαν με φυσικό τρόπο στους απότομους βράχους. Το φυσικό τοπίο, στις ανατολικές πλαγιές των Άνδεων, περιλαμβάνει την κοιλάδα του Αμαζονίου με την πλούσια ποικιλία χλωρίδας και πανίδας που χαρακτηρίζει την περιοχή. Η Machu Picchu μαζί με το Cuzco και κάποιους άλλους αρχαιολογικούς χώρους της κοιλάδας Urubamba αποτελούν μοναδικές μαρτυρίες για τον πολιτισμό των Ίνκας, που φαίνεται να εξαφανίστηκε ξαφνικά και χωρίς να έχει αφήσει στοιχεία για τους λόγους της εξαφάνισής του.

Η χρήση της πέτρας στο χτίσιμο της πόλης αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα παραδείγματα αξιοποίησης πρώτης ύλης σε κτίρια εξαιρετικής αρχιτεκτονικής που είναι απόλυτα σύμφωνη με το φυσικό περιβάλλον. Η αρχιτεκτονική των Ίνκας εμφανίζεται εδώ σε όλο το μεγαλείο της, καθώς, στην κυριολεξία, σκάλισαν το βουνό, του οποίου οι κυκλώπειες κατασκευές δίνουν την εντύπωση ότι αποτελούν προέκταση της φύσης. Είναι μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από το 1983 και φέτος συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την ανακάλυψή του, από τον αρχαιολόγο Hiram Bingham. Οι επιστήμονες σήμερα συνεχίζουν τις ανασκαφές και τις αναστηλώσεις στο χώρο. Σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις δίνουν ελπίδες ότι μπορεί κάποτε να βρεθούν στοιχεία για τους λόγους της οικοδόμησης της πόλης, για τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνταν εκεί και τους λόγους της εγκατάλειψής της, που μέχρι σήμερα παραμένουν ακόμη ανερμήνευτοι.

Πορτογαλία, Sintra

Η πόλη Sintra αντιπροσωπεύει μια πρωτοποριακή προσέγγιση στο σχεδιασμό τοπίων κατά τη Ρομαντική περίοδο (19ος αιώνας) και φαίνεται να επηρέασε την αρχιτεκτονική και σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Αποτελείται, ως πολιτιστικό και φυσικό τοπίο, από κτίσματα «εξέχουσας οικουμενικής αξίας» μέσα σε περιβάλλον με διακριτές οικολογικές περιοχές και πάρκα διαφορετικού τύπου. Στα τέλη του 15ου αιώνα, η Sintra ήταν συνδεδεμένη με μια από τις σπουδαιότερες βασιλίσσες της Πορτογαλίας, την Ελεωνόρα. Επί βασιλείας του Manuel I, η πόλη συνδέθηκε αξεχώριστα με το Στέμμα, καθώς με πρωτοβουλία του διέυρνε το παλάτι και ίδρυσε το μοναστήρι Nossa Senhora da Penha, απ' όπου λέγεται ότι παρακολουθούσε την επιστροφή του Vasco da Gama από το ιστορικό ταξίδι του στην Ινδία. Αργότερα, ο βασιλιάς Φερδινάνδος II (1816-1885) μετέτρεψε ένα κατεστραμμένο μοναστήρι σε κάστρο, το οποίο συνδυάζει επιρροές από γοτθική, αιγυπτιακή και μαυριτανική αρχιτεκτονική, καθώς επίσης και αναγεννησιακά στοιχεία. Το κάστρο περιβάλλεται από άλλα αξιόλογα κτίρια και μοναδικά συμπλέγματα κήπων με τοπικά και εξωτικά είδη φυτών. Το βασιλικό παλάτι στο κέντρο της πόλης φαίνεται ότι κτίστηκε πάνω από το «Alcazar» (παλάτι των μαυριτανών), κατά το 15ο-16ο αιώνα. Το εσωτερικό του είναι διακοσμημένο με χειροποίητα κεραμικά πλακάκια (azulejos) εξαιρετικής τεχνοτροπίας. Το Pena Palace στην κορυφή του όρους Serra, έργο του Πορτογάλου αρχιτέκτονα Possidonio da Silva, αποτελεί ενδεικτικό παράδειγμα ρομαντικής αρχιτεκτονικής, ενώ το Παλάτι Montserrat, σχεδιασμένο από το διακεκριμένο Βρετανό αρχιτέκτονα James Knowles Jr αποτελεί παράδειγμα εκλεκτικισμού (μέσα του 19ου αιώνα), συνδυάζοντας νεογοτθικά στοιχεία με στοιχεία ινδικής αρχιτεκτονικής.

Νότιος Αφρική, Cape Floral

Αποτελείται από οκτώ προστατευόμενες περιοχές, έκτασης 553.000 εκταρίων, και είναι μια από τις πλουσιότερες περιοχές σε φυτά στον κόσμο (περιλαμβάνει το 20% της χλωρίδας της Αφρικής). Σε ολόκληρη την περιοχή εντοπίζονται εξαιρετικές οικολογικές και βιολογικές διαδικασίες, όπως μοναδικές αναπαραγωγικές στρατηγικές, προσαρμογές στη φωτιά, διάδοση σπόρων από έντομα και μορφές εξελικτικής προσαρμογής της χλωρίδας, πολύτιμες για την επιστήμη. Η πυκνότητα των ειδών είναι από τις υψηλότερες στον κόσμο, όπως επίσης και ο βαθμός ενδημισμού (31.9%) και έχει αναγνωριστεί ως ένα από τα 18 σημαντικότερα κέντρα («hot spots») βιοποικιλότητας και παγκόσμιο κέντρο ποικιλίας φυτών. Ένα μεγάλο τμήμα της περιοχής περιλαμβάνει απότομα ορεινά περάσματα, ποταμούς, καταρράκτες και λίμνες. Στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής Cape Floral, που ελκύουν το ενδιαφέρον της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας, περιλαμβάνονται οι μηχανισμοί προσαρμογής των φυτών στη φωτιά, ο διασκορπισμός των σπόρων από μυρμηγκία και τερμίτες και το υψηλό ποσοστό γονιμοποίησης των φυτών μέσω των εντόμων (κυρίως σκαθάρια και μύγες).

Δανία, παλάτι του Kronborg

Βρίσκεται σε μια στρατηγική τοποθεσία μεταξύ Δανίας και Σουηδίας. Το παλάτι του Kronborg στο Helsingør έχει τεράστια συμβολική σημασία για τους Δανούς και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ιστορία της βόρειας Ευρώπης τον 16ο - 18ο αιώνα. Τα έργα για την κατασκευή αυτού του εντυπωσιακού αναγεννησιακού κάστρου ξεκίνησαν το 1574 και τα τείχη του ενισχύθηκαν σύμφωνα με τον κανόνα της στρατιωτικής αρχιτεκτονικής της περιόδου κατά το 17ο αιώνα. Παραμένει αναλλοίωτο μέχρι σήμερα. Το κάστρο είναι επίσης γνωστό στον κόσμο και ως Elsinore, το σκηνικό για τον Hamlet του Shakespeare.

ο αγροτικός οικισμός Φικάρδου

Από τον Κατάλογο Υποψήφιων Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Κύπρου

Το χωριό Φικάρδου, μικρός αγροτικός οικισμός στις νοτιοανατολικές πλαγιές της οροσειράς του Τροόδου, διατηρεί στο σύνολό του αναλλοίωτη την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του και στοιχεία του παραδοσιακού τρόπου ζωής. Έχει όμως ταυτόχρονα πληγεί από τη γενικότερη τάση αστυφιλίας και εγκατάλειψης της υπαίθρου. Ελάχιστοι κάτοικοι έχουν απομείνει και πολλά σπίτια έχουν εγκαταλειφθεί.

Τα θεσμικά μέτρα προστασίας που λήφθηκαν κατά το 1978 με την κήρυξη ολόκληρου του χωριού σε Αρχαίο Μνημείο και του χώρου γύρω από αυτό σε Ελεγχόμενη Περιοχή καθώς και οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των σπιτιών από το Τμήμα Αρχαιοτήτων έδωσαν νέα πνοή στο χωριό. Αρκετά σπίτια έχουν επιδιορθωθεί, όπως η «Οικία Κατσινιόρου», η οποία αποτελεί ζωντανό δείγμα αρχοντικού αγροτικού τύπου ενώ η «Οικία Αχιλλέα Δημήτρη» έχει διαμορφωθεί σε εργαστήρι υφαντικής και ξενώνα μελετητών.

Ιστορία - Ασχολίες των κατοίκων

Το Φικάρδου φαίνεται πως ήταν από παλιά μικρός οικισμός και είναι από τα λίγα χωριά στην Κύπρο όπου η καλλιέργεια εξακολούθησε να γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο ακόμα και μετά τον εκσυγχρονισμό του τρόπου ζωής: το όργωμα με το ξύλινο άροτρο, το αλώνισμα με δουκάνη, ο θερισμός με δρεπάνια, η μεταφορά της συγκομιδής με μουλάρια και γαϊδούρια. Η κυριότερη ασχολία των κατοίκων ήταν η αμπελοκαλλιέργεια σε μικρή κλίμακα. Οι ίδιοι παρήγαν επίσης το κρασί και τη σπιτική ζιβανιά. Όταν πια σταμάτησε να λειτουργεί ο μεγάλος ληνός, το πάτημα των σταφυλιών γινόταν αποκλειστικά στα σπίτια, στη μικρή εγκατάσταση που υπάρχει συνήθως σε κάποια γωνιά στο ισόγειο. Τα σταφύλια τα πατούσαν στο πλακοστρω-

μένο «τζυάθι» που περιβάλλεται από κτιστή πεζούλα και τα έστιβαν στη βαρέλα γυρίζοντας με το λιβέρι την ξύλινη βίδα. Η συλλογή του μούστου γινόταν στο «ποδόσιπ», πιθάρι μισοθαμμένο στο χώμα κάτω από τρύπα στη βάση της πεζούλας και μεταφερόταν για τη ζύμωση στα μεγάλα πιθάρια του κρασιού. Κάθε χειμώνα μερικές μέρες αφιερώνονταν στην παρασκευή της ζιβανιάς, σε υπαίθριο χώρο ή στο υπόστεγο. Πάνω σε φωτιά τοποθετούσαν το καζάνι, ειδικό χάλκινο αποστακτήρα με σωληνωτή προσοχή στο καπάκι του. Για την υγροποίηση, ο ατμός των σιμμένων σταφυλιών που βράζουν στο καζάνι περνούσε με σωλήνα μέσα από πιθάρι με κρύο νερό. Η ροή της ζιβανιάς γινόταν από την άκρη του σωλήνα του «λουλά» σε πήλινα δοχεία, τις «κούζες». Παρόμοιος μικρότερος μεταλλικός αποστακτήρας, ο «λαμπίκος», χρησιμοποιείται για το ροδόσταγμα που φτιάχνεται από ροδοπέταλα.

Τα περισσότερα σπίτια έχουν μικρή αυλή που περιβάλλεται με μαντρότοιχο, με ξωπόρτι προς το δρόμο. Η αυλή αποτελεί την φυσική επέκταση των χώρων του ισόγειου που, μετά την ανέγερση και χρησιμοποίηση του ορόφου σαν κατοικίας, χρησίμευαν ως αποθήκες και σταύλοι. Σε στεγασμένα τμήματά της βρίσκεται ο φούρνος και συχνά «νισκιά» για την παρασκευή ζιβανιάς ή ροδόνερου καθώς και για το μαγείρεμα. Στην περιτειχισμένη αυλή διεξάγονταν όλες οι εργασίες του σπιτιού. Σε πολλά σπίτια, σε χώρο του ισόγειου, υπάρχει επίσης εγκατάσταση μικρού ληνού για το πάτημα των σταφυλιών. Μεγάλος ληνός που εξυπηρετούσε παλιά όλο το χωριό και την εκκλησία βρίσκεται ερειπωμένος στο νότιο άκρο του χωριού, στην ξύλινη πόρτα του οποίου είναι χαραγμένη η χρονολογία 1774.

Στον όροφο των σπιτιών, που καλύπτεται με επικλινή στέγη με κεραμίδια, βρίσκονται ένα ή δύο υπνοδωμάτια και σπάνια μικρή κουζίνα με τσιμινιά. Σ' ένα από τα υπνοδωμάτια τοποθετούσαν τον αργαλειό, στον οποίο ύφαιναν οι νοικοκυρές κατά τους

ζεστούς συνήθως μήνες του χρόνου και όταν το επέτρεπαν οι αγροτικές τους ασχολίες. Μπροστά στα υπνοδωμάτια στεγασμένος πλιακός κάλυπτε τμήμα της οριζόντιας οροφής του ισόγειου, αφήνοντας το μεγαλύτερο τμήμα του δώματος ελεύθερο για το άπλωμα των σταφυλιών, των οσπρίων, του τραχανά κλπ. Ειδικό άνοιγμα στο δώμα, στο οποίο συνήθως ενσωματωνόταν το στόμιο σπασμένου πιθαριού, διευκόλυνε το άμεσο ρίξιμο των σταφυλιών στο πατητήρι του ληνού στο ισόγειο.

Τα σπίτια είναι κτισμένα με υλικά προσιτά στην περιοχή. Στο ισόγειο, σε όλο το ύψος ή μόνο στη βάση χρησιμοποιούσαν μεγάλες, σκληρές πέτρες («σιδερόπετρες») με χαλίκια, έντεχνα τοποθετημένα και στερεωμένα με πηλό. Το πάνω μέρος των τοίχων και ο όροφος είναι κτισμένα με πλιθάρι. Η επίπεδη οροφή του ισόγειου αποτελείται από ακανόνιστα δοκάρια τοποθετημένα εγκάρσια στους τοίχους. Πάνω στα δοκάρια τοποθετούσαν πυκνά στρωτέρια, (συνήθως κλαδιά «λατζιάς») με στρώση κλαδιών και φύλλων φτέρης για κάλυψη των κενών ώστε να συγκρατείται το χώμα που στρωνόταν πάνω σ' αυτά.

Οι εξώπορτες των σπιτιών έχουν ξύλινο πλαίσιο συχνά με λεπτό σκάλισμα. Ξυλόγλυπτο είναι σε αρκετές περιπτώσεις και το κάλυμμα του μηχανισμού ιδιόμορφης κλειδαριάς με μοχλό που άνοιγε με ξύλινο οδοντωτό κλειδί, διαφορετικό στην κάθε περίπτωση. Ο ίδιος τύπος κλειδαριάς εντοπίζεται και σε γειτονικά χωριά (π.χ. στο Γούρρι). Πάνω από την είσοδο μερικών σπιτιών υπάρχει λιθανάγλυφο «φυλακτό» με σταυρό. Σε μία περίπτωση το «φυλακτό» αποτελεί προσωπίο χαραγμένο σε πλάκα για την αποτροπή του κακού.

Στο εσωτερικό των σπιτιών χαρακτηριστικά στοιχεία αποτελούν οι κτιστές γωνιακές «τσιμινιές» και οι γύψινες «σουβάντζες» με ανάγλυφο διάκοσμο από κλήμα με σταφύλια και πουλιά, αγγέλους και άλλα φυτικά και γεωμετρικά μοτίβα.

[...] Την «Οικία Καταινιόρου» μας περιγράφει, όπως την είδε στις αρχές του περασμένου αιώνα ο G. Jeffery στο βιβλίο του *Historic Monuments of Cyprus* (1918):

«Το Φικάρδου διαθέτει ένα πολύ παράξενο δείγμα παλιού χωριάτικου σπιτιού που έχει κτιστεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως η εκκλησία, με παρόμοια διακόσμηση φανταστικών μοτίβων ζωγραφισμένων στις σανίδες της ξύλινης οροφής. Το σπίτι αποτελείται από μεγάλο δωμάτιο με σύλλους που συγκρατούν τα δοκάρια της στέγης. Καταπακτή σε γωνιά του δωματίου αυτού οδηγεί με σκάλα σε υπόγεια αποθήκη ή σταύλο. Στις άλλες γωνιές είναι τοποθετημένες οι «τάβλες» (κρεβάτια), για τον ιδιοκτήτη και την οικογένειά του. Η επίπλωση αποτελείται από μεγάλο σεντούκι, λίγες καρέκλες και τραπέζι. Στους τοίχους είναι κρεμασμένα γεωργικά εργαλεία, κρεμμύδια κ.α.[...] Σύμφωνα με προφορική παράδοση το σπίτι κτίστηκε από κάποιο ιερέα του χωριού [...]».

Έκθεση φωτογραφιών σχεδίων και κειμένων στο ανεξάρτητο μακρυνάρι δίνει μια εικόνα των σπιτιών του χωριού και των εργασιών του Τμήματος Αρχαιοτήτων σ' αυτά. Στους άλλους χώρους του ισόγειου έχουν συγκεντρωθεί εργαλεία και σκεύη σχετικά με την αγροτική ζωή και τις ασχολίες των κατοίκων και φωτογραφίες των κατοίκων του Φικάρδου σε σκηνές παραδοσιακής ζωής.

Το χωριό Φικάρδου αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα παραδοσιακού ορεινού οικισμού, που έχει διατηρήσει την αρχιτεκτονική και τη φυσιογνωμία του 18ου και 19ου αιώνα, καθώς επίσης και του φυσικού περιβάλλοντος. Το κυριότερο αισθητικό του χαρακτηριστικό είναι η ενότητα και η αυθεντικότητα του χωριού, που είναι σε πλήρη αρμονία με το περιβάλλον.

(απόσπασμα από κείμενο του Τμήματος Αρχαιοτήτων, RDA 1988)

ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Επιλογή στοιχείων
από τον Παγκόσμιο Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο

Γαλλία - Κέντημα της Αλενζον

Στην πόλη Αλενζον της Νορμανδίας στη βορειοδυτική Γαλλία καλλιεργείται εδώ και αιώνες μια σπάνια τεχνική κεντήματος, υψηλής δεξιοτεχνίας, η κατασκευή του οποίου είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα (7 ώρες για 1 cm²). Η εκμάθηση της τεχνικής του κεντήματος προϋποθέτει στενή σχέση με μια έμπειρη κεντήτρια για περίπου 7-10 χρόνια. Τα κεντήματα χρησι-

μοποιούνται κυρίως για διακοσμητικούς σκοπούς στα σπίτια και σε θρησκευτικούς χώρους. Η πρακτική του κεντήματος υπήρχε στην Αλενζον και τη γύρω περιοχή ήδη από το 16ο αιώνα. Η εγκαθίδρυση βασιλικών κεντητικών βιοτεχνιών στη Γαλλία το 1665 ενθάρρυνε τη γρήγορη ανάπτυξη της κεντητικής και εκατοντάδες κεντήτριες από την Αλενζον εργοδοτούνταν σε αυτές. Το κέντημα έφτασε στο απόγειο της λεπτότητας και της εκζητήσης κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και, χαρακτηριστική αναφορά στο κέντημα της Αλενζον κατά την Έκθεση του Λονδίνου το 1851 το περιγράφει ως «the lace of queens and the queen of lace». Η αλλαγή στη μόδα και η βιομηχανοποίηση της παραγωγής ορισμένων κεντημάτων συνέβαλε στην ύφεση των χειροποίητων κεντημάτων της Αλενζον. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα κεντήματα είναι αδύνατο να αναπαραχθούν με χρήση μηχανής, λόγω της λεπτότητας και της ποιότητάς τους. Τα τελευταία χρόνια ενθαρρύνεται η συνέχιση αυτής της παράδοσης μέσω κρατικών και ιδιωτικών πρωτοβουλιών, όπως η ίδρυση του Εθνικού Εργαστηρίου Κεντήματος Αλενζον, μέσω του οποίου οι ίδιες οι κεντήτριες αναλαμβάνουν τη μεταβίβαση της τέχνης τους στις επόμενες γενιές, τελειοποιώντας παράλληλα και τη δική τους τεχνική. Η πόλη έχει επίσης μια μεγάλη συλλογή από εκατοντάδες κεντήματα, στο «Μουσείο Καλών Τεχνών και Κεντήματος» της Αλενζον. Τα αυθεντικά κεντήματα που διατίθενται στο εμπόριο φέρουν τη σφραγίδα «dentelle d' Alençon».

Τουρκία - Karagoz

Ο γνωστός Καραγκιόζης είναι μια μορφή θεάτρου σκιών, ευρέως διαδεδομένου στην Τουρκία. Οι φιγούρες κατασκευάζονται από δέρμα καμήλας ή βοδιού, σε σχήματα ανθρώπων ή αντικειμένων που εφαρμόζονται σε ράβδους μπροστά από μια πηγή φωτός ώστε να προβάλλεται η σκιά τους σε ένα πανί. Η

παράσταση μπορεί να περιλαμβάνει τραγούδι, μουσική υπόκρουση από ταμπούρο, ποίηση, μύθο και σφυρίγματα. Οι ιστορίες είναι συνήθως κωμικές, με πρωταγωνιστές κυρίως τον Karagoz και τον Hacivat, μαζί με άλλους δευτερεύοντες χαρακτήρες, όπως η τραγουδίστρια Kantocu και ο ακροβάτης Hokkabaz. Τις φιγούρες μετακινεί ένα άτομο, ο Hayali, με τη βοήθεια 1-2 μαθητευόμενων. Παλαιότερα παρουσιάζονταν συχνά παραστάσεις Καραγκιόζη σε καφενεία και πλατείες, ιδιαίτερα κατά το μήνα του Ramazan και στις γιορτές για την περιτομή. Σήμερα εξακολουθεί να παρουσιάζεται σε αίθουσες παραστάσεων, σε σχολεία και εμπορικά κέντρα, στις μεγαλύτερες πόλεις, προσελκύοντας το κοινό. Θεωρείται ως ένα μέσο ενίσχυσης της πολιτιστικής ταυτότητας, που φέρνει κοντά τους ανθρώπους και συμβάλλει στη μεταβίβαση κοινών αξιών με διασκεδαστικό τρόπο, συνδυάζοντας ποίηση, αφήγηση, φάρσα, μουσική και χορό.

Λευκορωσία - Kalyady Tsars

Οι Kalyady Tsars («Τσάροι των Χριστουγέννων») είναι μια τελετουργική εορταστική εκδήλωση που πραγματοποιείται στο χωριό Semezhan στην περιοχή του Μινσκ. Η ιδιαιτερότητά της έγκειται στο γεγονός ότι συνδυάζει στοιχεία του ιστορικο-θρησκευτικού δράματος «Τσάρος Μαξιμιλιανός» και του παραδοσιακού καρναβαλιού της Λευκορωσίας με την ευκαιρία του νέου έτους. Το έργο στηρίζεται στην αναμέτρηση του τσάρου Μαξιμιλιανού, φανατικού υπέρμαχου της ειδωλολατρίας και του γιου του Αδόλφου, πιστού χριστιανού. Στη συνέχεια προστέθηκαν άλλες σκηνές από την ιστορία της χώρας ή αναφορές στη σύγχρονη ζωή και σε εθνικές κοινότητες, ομάδες και άτομα, καθιερώνοντας έτσι το συγκεκριμένο δράμα ως ένα ζωντανό παράδειγμα πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Οι εορτασμοί για το νέο έτος στη Λευκορωσία γίνονται σύμφωνα με το παλιό Ιουλιανό ημερολόγιο και συνδυάζονται με τοπικές παραστατικές τέχνες. Περίπου 500 άνδρες συμμετέχουν κάθε χρόνο στην εκδήλωση, από τους οποίους εφτά επιλέγονται για να παίξουν τους ρόλους των «Τσάρων των Χριστουγέννων». Άλλοι κωμικοί χαρακτήρες που εμφανίζονται είναι ο dzad (γέρος) και η baba (γριά), ρόλοι που παίζονται από ένα κορίτσι και ένα αγόρι μεταμφιεσμένα, αντίστοιχα, και έχουν

διαδραστική σχέση με το ακροατήριο. Στη διάρκεια του δράματος, οι «Τσάροι» επισκέπτονται σπίτια της κοινότητας όπου κατοικούν νεαρά ανύπανδρα κορίτσια, για να παρουσιάσουν ένα κωμικό θέαμα και να δεχτούν ευχές και δώρα. Η πομπή συνεχίζεται το βράδυ, φωτίζοντας με δάδες. Οι ρίζες του «Kalyady» υπολογίζεται ότι φτάνουν στους προ-χριστιανικούς χρόνους

όταν ακόμη επικρατούσε η ειδωλολατρία στα εδάφη της σημερινής Λευκορωσίας, περίοδο κατά την οποία υπάρχουν μαρτυρίες για τελετές του νέου κύκλου του χρόνου με μάσκες και επισκέψεις στα σπίτια. Σήμερα η τελετή παραμένει δημοφιλής ανάμεσα στους μεγαλύτερους κατοίκους, ωστόσο δεν ισχύει το ίδιο και για τη νέα γενιά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα χάσμα στη μεταβίβαση της γνώσης σχετικά με τη δημιουργία των κουστουμιών, των μουσικών οργάνων, την εσωτερική διακόσμηση και συγκεκριμένα σκεύη που χρησιμοποιούνται στην παράσταση. Η συμπερίληψη του στοιχείου στον Κατάλογο στοιχείων Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που χρήζουν επείγουσας προστασίας συμβάλλει στην ενίσχυση του ενδιαφέροντος και τη λήψη άμεσων μέτρων για την προστασία και τη διατήρηση της παράδοσης των Kalyady Tsars.

Μάλι- Sanké mon

Η τελετή ομαδικού ψαρέματος Sanké mon πραγματοποιείται στην περιοχή Σέγου στο Μάλι κάθε δεύτερη Πέμπτη του έβδομου σεληνιακού μήνα σε ανάμνηση της ίδρυσης της πόλης. Η τελετή ξεκινά με θυσίες ζώων και προσφορές από τους κατοίκους του χωριού στα πνεύματα του νερού στη λίμνη Sanké.

Στη συνέχεια, οι κάτοικοι ξεκινούν να ψαρεύουν ομαδικά, για περισσότερες από 15 ώρες, χρησιμοποιώντας πλεκτά δίκτυα. Ακολουθείται από ένα χορό μεταμφιεσμένων στην κεντρική πλατεία όπου παρουσιάζονται χορευτές Buwa από το χωριό San και άλλα γειτονικά χωριά, οι οποίοι φορούν κουστούμια και καπέλα διακοσμημένα με όστρακα και πούπουλα και ερμηνεύουν μια συγκεκριμένη χορογραφία στους ρυθμούς των τυμπάνων. Η τελετή Sanké mon σηματοδοτεί την έναρξη της βροχερής περιόδου. Αποτελεί επίσης έκφραση του τοπικού πολιτισμού μέσα

από διαφορετικές τέχνες, χειροποίητες κατασκευές και τεχνογνωσία σχετικά με την αλιεία και τους υδάτινους πόρους της περιοχής. Συμβάλλει επίσης στην κοινωνική συνοχή, στην αλληλεγγύη και στην ειρηνική συμβίωση των κοινοτήτων της περιοχής.

Βέλγιο - Γιορτή για το τέλος του χειμώνα

Στην πόλη Geraardsbergen του Βελγίου πραγματοποιείται το Μάρτιο, την πρώτη Δευτέρα του μήνα, μια ετήσια αγορά και γιορτή για το τέλος του χειμώνα (την Κυριακή οκτώ ημέρες πριν), μαζί με το φεστιβάλ Krakelingen και Tonnekensbrad. Οι καταστηματαρχές στολίζουν τις βιτρίνες τους, οι αρτοποιοί φτιάχνουν ειδικά στρογγυλά ψωμάκια που λέγονται krakelingen, οι δάσκαλοι διηγούνται στα παιδιά μια ιστορία που εξηγεί την προέλευση αυτής της τελετουργίας. Τη μέρα της γιορτής, μια πομπή χιλίων ατόμων ξεκινά από την εκκλησία Hunnegem, οδηγούμενη από τον ιερέα και τους «άρχοντες» της πόλης ντυμένους με παραδοσιακές στολές. Κρατώντας ψωμί, ψάρι και φωτιά, οι συμμετέχοντες πορεύονται προς το λόφο Oudenberg και σκαρφαλώνουν μέχρι το παρεκκλήσιο της Παναγίας στην κορυφή. Εκεί, ο ιερέας ευλογεί τους άρτους (krakelingen) και διαβάζει μια προσευχή. Στη συνέχεια, οι θρησκευτικές και κοσμικές αρχές πίνουν κρασί από ένα ασημένιο κύπελλο του 16ου αιώνα που περιέχει μικροσκοπικά ζωντανά ψάρια, έθιμο που τα τελευταία χρόνια είναι πολύ αμφιλεγόμενο. Έπειτα, ρίχνουν τα krakelingen στο πλήθος, ένα από τα οποία περιέχει ένα τυχερό δελτίο. Το έπαθλο είναι ένα χρυσό κόσμημα που φτιάχνεται ειδικά για την περίπτωση. Το βράδυ, οι άνθρωποι συγκεντρώνονται πάλι στο λόφο για ν' ανάψουν ένα ξύλινο βαρέλι, το Tonnekensbrand, για να γιορτάσουν την έλευση της άνοιξης. Οι θεατές μεταφέρουν αναμμένες δάδες πίσω στην πόλη για να τη φωτίσουν. Το συγκεκριμένο τελετουργικό αποτελεί μαρτυρία διατήρησης μιας συνέχειας και ιστορικής συνείδησης για τους συμμετέχοντες, που αναβιώνουν γεγονότα και ιστορίες που μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά.

«Κύτταρα - Χοιροκοιτία»

Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΤΗΝ UNESCO

Το μνημειακό έργο «Κύτταρα - Χοιροκοιτία» του Κύπριου καλλιτέχνη Θεόδουλου Γρηγορίου αποτελεί από τον Αύγουστο 2010 μέρος της Patrimonial Collection της UNESCO και θα βρίσκεται μόνιμα αναρτημένο στους χώρους του οικήματος της Οργάνωσης στο Παρίσι. Το έργο είναι, κατά την άποψη της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής Έργων της UNESCO, το αποτέλεσμα ενός επιτυχημένου συνδυασμού σύγχρονων τεχνικών και ιστορικής έμπνευσης και ανταποκρίνεται πλήρως στα κριτήρια της Οργάνωσης για εμπλουτισμό της συλλογής της.

«Αυτός ο κόσμος δεν είναι δικός μας είναι του Ομήρου», καταθέτει ο ποιητής¹. Ζώντας σε μια χώρα, τα σπλάχνα της οποίας αποκαλύπτουν ένα παλιόμψηστο διαδοχικών επιστρώσεων ενός πολιτισμού χιλιετιών, μια χώρα που στην επιφάνειά της σμίγει το σήμερα με το χθες, όπου οι αρχαίες πολιτείες συνυπάρχουν με τις σύγχρονες πόλεις, σε μια χώρα που την περιδιαβάζεις σκοντάφτοντας σε θραύσματα αρχαίων αγγείων, κτερισμάτων και μαρμάρων, σε παλαιοντολογικά απολιθώματα και αρχέγονα πετρώματα, δεν μπορεί παρά η σκέψη να ξεδιπλώνεται συνειδητά ή ανεπίγνωστα σ' ένα διάλογο με το χρόνο και τη θεμελιακή αρχαιολογική σκέψη.

Ο Θεόδουλος γεννήθηκε και μεγάλωσε σ' ένα τέτοιο χώρο «όπου το θαύμα λειτουργεί ακόμη». Η ιδιοσυστασία του, σαν την εικόνα μιας εγκάρσιας τομής της γενέθλιας γης που περπατά, είναι αυτή του ανθρώπου που έζησε, όπως συχνά λέει ο ίδιος, από την εποχή του χαλκού μέχρι αυτή της τεχνολογίας της τρισδιάστατης εικόνας. Μεγαλώνοντας δίπλα σ' ένα, ενεργό από την αρχαιότητα,

ορχείο χαλκού, έπαιξε μικρό παιδί με τα οξειδία του χαλκού και του σιδήρου, τις ώχρες, τα πετρώματα και το χώμα. Έζησε στη δροσιά και στη ζεστασιά ενός πλινθαρένιου σπιτιού και ζωντάνευσε την παιδική του φαντασία με τα ερεθίσματα που του χάριζαν οι «αρχαιολογικές του ανακαλύψεις», κτερισμάτων ή άλλων υπολειμμάτων αρχαίων πολιτισμών. Ενήλικας, βίωσε και βιώνει ένα άλλο θαύμα, αυτό της τεχνολογικής και μετα-τεχνολογικής εποχής. Αναπόφευκτα, λοιπόν, το έργο του γίνεται μέσα από τη συνύπαρξη και αποτελεί ένα αέναο διάλογο του παρελθόντος με το παρόν αλλά και το μέλλον.

Από την αρχή της εικαστικής πορείας του καλλιτέχνη Θεόδουλου, η προσπάθεια του ανθρώπου αλλά και η διαδικασία της μετάβασής του από το σκοτάδι στο φως, από την άγνοια στη γνώση, υπήρξε καθοριστικό στοιχείο της δημιουργικής του πράξης. Ο μύθος της σπηλιάς του Πλάτωνα και το πέρασμα του ανθρώπου μέσα από το σκοτάδι του εσωτερικού της γης – το αθέατο – στην επιφάνεια και στον αυτόφωτο ήλιο, αποτέλεσε τη βάση του προβληματισμού του για τη σειρά των έργων του «αυτόφωτα – ετερόφωτα», που παρουσίασε το 1990 στο Aperto, της Μπιενάλε Βενετίας. Η δημιουργική σχέση μεταξύ του αθέατου και του θεατού εκφράζεται από τον καλλιτέχνη με τη σχέση της ύλης με τη μορφή. Με τη νόηση οδηγό, ο καλλιτέχνης – μεσολαβητής δίνει μορφή στη σκοτεινή μάζα της ύλης συνηγορώντας στη φυσική της δυνατότητα για μετάλλαξη και αποκαλύπτοντας την αείζωο της δύναμη για συνεχή μετάπλαση.

Θεόδουλος Γρηγορίου

Γεννήθηκε στη Μαλούντα το 1956. Σπούδασε στο Βουκουρέστι (Institute de Arte Plastice "N. Grigorescu") και στη Γαλλία (Cité Internationale des Arts και École des Beaux Arts, Παρίσι) με υποτροφίες της UNESCO και της Γαλλικής Κυβέρνησης. Συμμετείχε σε πολλές ομαδικές και ατομικές εκθέσεις, στην Κύπρο και στο εξωτερικό, μεταξύ των οποίων σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Στρασβούργο, Τουλούζη, Παρίσι, Βιέννη, Ζυρίχη, Βρυξέλλες, Βαρσοβία, Μόσχα, Σεούλ και αλλού. Στη διάρκεια της καλλιτεχνικής του πορείας απέσπασε ποικίλες διακρίσεις και εκπροσώπησε την Κύπρο στην Μπιενάλε Βενετίας το 1990 με τη σειρά έργων «αυτόφωτα – ετερόφωτα» και το 1997 με το έργο «Système Global». Εξέθεσε επίσης έργα του στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι, με τίτλο «Chypre: du néolithique à Theodoulos» (Δεκέμβριος 2008 - Σεπτέμβριος 2009).

Περισσότερες πληροφορίες για τον καλλιτέχνη και το έργο του:
<http://www.theodoulosart.com>

Οι έννοιες της ρευστότητας και τη μεταβολής, η σχέση του υλικού με το άυλο και η θεωρία του αρχαίου φιλοσόφου Αριστοτέλη ότι η ύλη είναι το πρώτο υποκείμενο και ότι φέρει μέσα της την αρχή της κίνησης και τη μεταβολής, αλλά παίρνει μορφή μόνο με την επέμβαση της σκέψης, θα αποτελέσουν διαχρονικά ουσιαστική συνισταμένη της εικαστικής του έρευνας. Η γεωμετρία, ως το απόγειο της λογικής, ως αποδεσμεύουσα τη φωτεινή ενέργεια της αρμονίας, καθορίζει την εικαστική του γλώσσα. Ο κύκλος, το τετράγωνο, το τρίγωνο, η σφαίρα, ο κύβος και ο κώνος αποτελούν τις σταθερές του εικαστικού του λεξιλογίου. Το άυλο συμβολίζεται στις εγκαταστάσεις του στο χώρο από τις φωτεινές προβολές ή βιντεοπροβολές πάνω στο σώμα της δομημένης ύλης.

Το έργο του Θεόδουλου συνδέεται εννοιολογικά και με την αρχετυπική σκέψη ενός άλλου μεγάλου φιλοσόφου, του Ηράκλειτου. Η ρήση του «Δεν μπορείς να μπεις δυο φορές στο ίδιο ποτάμι – τα πάντα ρει» αποδίδει απόλυτα την ουσία της καλλιτεχνικής δημιουργίας του Θεόδουλου, δηλαδή του συνεχώς μεταβαλλόμενου κόσμου. Επιδίωξη του καλλιτέχνη είναι επίσης η αποκάλυψη της φανερής αλλά περισσότερο της κρυμμένης αρμονίας που προκύπτει μέσα από το διάλογο των αντιθέσεων: του φωτός με το σκοτάδι, του γεμάτου με το άδειο, του κούλου με το κυρτό, του εσωτερικού με το εξωτερικό, της γωνίας με την καμπύλη, των πρωτογενών με τα βιομηχανικά υλικά, της ύλης με το άυλο, της υλικής με την εικονική πραγματικότητα. «Τα αντίθετα συμφωνούν και από τις διαφορές γεννιέται η τελειότερη αρμονία και τα πάντα γίνονται από τη διχόνοια». Τη συνοχή στο συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο

του Ηράκλειτου δίνει ο «λόγος» ως αυτοεναρμόνιση των αντιθέσεων. Ο λόγος ταυτίζεται, όπως υποθέτουν οι μελετητές του Ηράκλειτου, με τη σκέψη, με τη βοήθεια της οποίας «διευθύνονται όλα τα πράγματα». Έτσι, και στη διαδικασία πραγμάτωσης των έργων του, ο Θεόδουλος επεμβαίνει νοητικά οργανώνοντας το έργο νομοτελειακά με βάση τους κανόνες και τις αρχές της εικαστικής δημιουργίας.

Το 1997, η Μπιενάλε Βενετίας θα φιλοξενήσει για δεύτερη φορά εργασία του Θεόδουλου. Πρόκειται για το έργο «Système Global», με το οποίο εκπροσώπησε την Κύπρο. Ένα έργο που μορφοποιεί επίσης μια φιλοσοφική ερμηνεία του κόσμου και που η έμπνευσή του χαρακτηρίζει τη μετα-τεχνολογική εποχή, μια εποχή που, σύμφωνα με τον καλλιτέχνη, δίνει για πρώτη φορά ενδείξεις ενός συνθετικού σφαιρικού συστήματος σκέψης, κυριαρχεί ως βασικό γεωμετρικό σχήμα στις εγκαταστάσεις του.

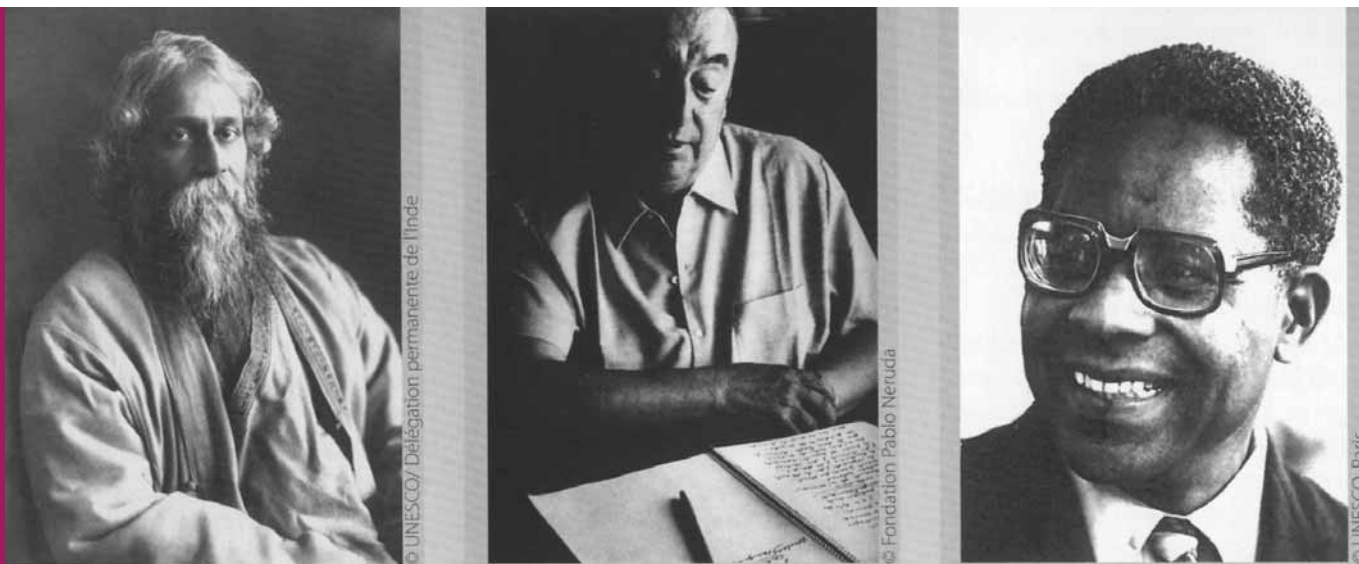
Το έργο που ο Θεόδουλος εγκατέστησε στους χώρους του κτηρίου της UNESCO στο Παρίσι έχει τον τίτλο «Κύπταρα – Χοιροκοιτία» και αποτελεί συνέχεια ενός άλλου σημαντικού έργου που παρουσιάστηκε στις αίθουσες των κυπριακών αρχαιοτήτων του Μουσείου του Λούβρου από τις 18 Δεκεμβρίου 2008 ως τις 30 Σεπτεμβρίου 2010, με τίτλο «Κύπρος, από τη νεολιθική εποχή στον Θεόδουλο».

Οι δημιουργίες αυτές ξεκινούν από τη σταθερή προβληματική της εικαστικής του έρευνας για τη συμβολική της γεωμετρίας, τη σχέση της με τη λογική, το μέτρο και την αρμονία και προχωρεί στη βάση ενός εμβληματικού γι' αυτόν στοιχείου, του κυττάρου. Αναλύοντας την κυτταρική δομή της κυπροσυλλαβικής και κυπρομινωικής γραφής, της κυκλικής δομής του νεολιθικού οικισμού της Χοιροκοιτίας και της ορθογωνικής δομής αυτού της Έγκωμης, μας αποκαλύπτει την απόλυτη σχέση τους με την κυτταρική δομή του σύγχρονου ηλεκτρονικού τοπίου.

Στο συγκεκριμένο έργο της UNESCO, ο καλλιτέχνης εμπνέεται από την αρχιτεκτονική κυκλική δομή του αρχαιολογικού οικισμού της νεολιθικής Χοιροκοιτίας. Η αρχετυπική αυτή κυτταρική δομή επιβιώνει αναλλοίωτη μέσα στο χρόνο και ο καλλιτέχνης τη συναντά στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, όπου και πάλι το κύτταρο αποτελεί το κύριο συστατικό στοιχείο δημιουργίας. Στην υλοποίηση του έργου χρησιμοποιεί με συμβολική διάθεση και ανάγλυφη γραφή, αρχέγονα, διαχρονικά υλικά, όπως το χώμα, η ώχρα και τα οξειδία του χαλκού και του σιδήρου. Οι αρχετυπικές ιδέες, δομές και υλικά αποτελούν για τον καλλιτέχνη τον μίτο που τον συνδέει με το παρελθόν. Ανακαλύπτοντας το παρελθόν, ανακαλύπτει ταυτόχρονα και τον ίδιο τον εαυτό του ως ένα απειροελάχιστο κύτταρο του κόσμου, στο οποίο συμβιώνουν επιστρώσεις του παρελθόντος χρόνου και οι δυναμικές του τεχνολογικού θαύματος του παρόντος. Ενός κυττάρου που ευλογήθηκε από τη δυνατότητα της χρησιμοποίησης του «λόγου» για διαμόρφωση του μέλλοντος.

Ο Θεόδουλος διακατέχεται από ένα «ποιητικό», με την Ηρακλείδιο έννοια της λέξης, όραμα του κόσμου. Αναζητεί μέσα από αντιμαχόμενα στοιχεία να φτάσει στην τέλεια αρμονία. Τη φανερή και την κρυμμένη: της μορφής και του περιεχομένου. Σ' όλη τη διάρκεια της καλλιτεχνικής του πορείας, η «ποίηση» αποτέλεσε το εσωτερικό κίνητρο της δημιουργίας του. Την αείζωο δύναμη που γεννά το καινούργιο με αφητηρία το παλιό, δίνοντας έργα που ακτινοβολούν ένα ανέσπερο φως.

*Δρ. Ελένη Νικήτα
(το κείμενο γράφτηκε για τον κατάλογο
παρουσίασης του έργου)*

Οικουμενική σκέψη: Tagore, Neruda, Césaire Η ποίηση στην υπηρεσία ενός νέου ανθρωπισμού

«*Παρόλο που κινούνταν σε πολύ διαφορετικούς πολιτιστικούς κύκλους και σχεδόν δε συναντήθηκαν ποτέ οι δρόμοι τους ενόσω ήταν εν ζωή, τα οράματα των τριών αυτών γιγάντων της φιλοσοφίας και της ποίησης συγκλίνουν*» (I. Bokova)

Στο έργο των τριών αυτών μεγάλων ποιητών, που γεννήθηκαν, αντίστοιχα, στην Ινδία, τη Χιλή και τη Γαλλία (Μαρτινίκα) στηρίζεται ένα νέο πρόγραμμα της UNESCO, με τίτλο: *Tagore, Neruda, Césaire: for a reconciled universal*. Το πρόγραμμα εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 με στόχο να προβληματίσει, τόσο σε ακαδημαϊκούς όσο και σε καλλιτεχνικούς κύκλους, σχετικά με τις καθολικές αξίες της κοινωνίας των ανθρώπων. Επιδιώκεται συγχρόνως ο εντοπισμός συγκλίσεων στο έργο των τριών συγγραφέων, οι οποίοι σημάδεψαν την εποχή τους και το παγκόσμιο σκηνικό, και η παρατήρηση σύγχρονων προβλημάτων υπό το πρίσμα του έργου τους.

«*Η ποίηση είναι πάντοτε σαν πράξη ειρήνης. Το ποίημα γεννιέται όπως το ψωμί γεννιέται από το αλεύρι*»
(P. Neruda)

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που εγείρονται σήμερα και στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος, είναι η ετερότητα, όπως εξηγεί η Annick Thébia-Melsan, ειδική στο έργο του Césaire και μία από τις δημιουργούς του προγράμματος. «*Η σχέση μας με το άλλο δεν είναι πια θεωρητικό ερώτημα. Πάντοτε αντικρύζαμε την ιδιαιτερότητα σαν αντίθετη στην οικουμενικότητα*», είχε δηλώσει σε συνέντευξή του ο ποιητής από τη Μαρτινίκα, προσθέτοντας ωστόσο ότι «*φτάνει κανείς στο καθολικό μέσα από μια βαθύτερη αναζήτηση του ειδικού*».

Ο Rabindranath Tagore είπε λίγο πολύ το ίδιο πράγμα, με δικά του λόγια, σε μια επιστολή προς ένα φίλο το 1921: «*... εκ φύσεως όλοι οι άνθρωποι είναι dhwija, γεννιούνται δύο φορές... πρώτα γεννιούνται στην πατρίδα τους κι έπειτα, για την ολοκλήρωσή τους, χρειάζεται να γεννηθούν στον ευρύτερο κόσμο*».

Σε μια άλλη φιλική επιστολή το 1934, πρόσθεσε ότι «*η ατομικότητα είναι πολύτιμη, επειδή μόνο μέσω αυτής μπορούμε να εκπληρώσουμε την οικουμενικότητα*».

Ο Pablo Neruda, επίσης, σε μια διάλεξη που δόθηκε στην UNESCO το 1972, όταν ήταν Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Χιλής, δήλωσε: «*Είμαι κάθε άλλο παρά ατομιστής – πιστεύω ότι ο άνθρωπος είναι ελεύθερος μόνο στο βαθμό που είναι πολυσυλλεκτικός*».

Στα πλαίσια του προγράμματος *Tagore, Neruda, Césaire: for a reconciled universal*, διερευνώνται συγκλίσεις στο έργο των τριών ποιητών με στόχο τον προβληματισμό σχετικά με πέντε ειδικές θεματικές κατηγορίες:

- η ποίηση ως διάμεσο μεταξύ του ανθρώπου και του κόσμου
- η νέα συνθήκη μεταξύ ανθρώπου και φύσης
- η χειραφέτηση ενάντια σε κάθε μορφή καταπίεσης
- η σχέση μεταξύ επιστήμης, γνώσης και ηθικής
- η εκπαιδευτική αξία του έργου των τριών ποιητών

Η UNESCO έχει συγκροτήσει μια επιτροπή που αποτελείται από ακαδημαϊκούς, επιστήμονες και καλλιτέχνες με αποστολή να επιβλέπουν και να καθοδηγούν την πορεία του προγράμματος και να συμβάλουν στην εγκαθίδρυση ενός δικτύου για την έρευνα και την ανταλλαγή απόψεων. Στην υλοποίηση του προγράμματος λαμβάνουν επίσης μέρος πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί, ΜΜΕ, διοργανωτές φεστιβάλ, και άλλοι φορείς, οι οποίοι προγραμματίζουν συνέδρια, εκθέσεις, ερευνητικά προγράμματα και παραγωγή ντοκιμαντέρ.

«*Εναντιώνομαι στον ψευδο-ανθρωπισμό λόγω του ότι για πολλά χρόνια περιόρισε τα δικαιώματα του ανθρώπου και ότι η έννοια αυτών των δικαιωμάτων ήταν – και είναι ακόμη – στενή και αποσπασματική, ατελής και προκατειλημμένη*»

(Aimé Césaire)

Ως συγγραφείς με κοινωνική δέσμευση, ο Tagore, ο Neruda και ο Césaire συνέβαλαν με το δικό τους τρόπο στη διαμόρφωση της ιστορίας και μοιράζονταν ένα κοινό όραμα του κόσμου, ανθρωπιστικό και ποιητικό. Επέδειξαν συγχρόνως πραγματική αφοσίωση μιλώντας στη θέση αυτών που δεν είχαν φωνή. Θέτοντας σε αμφισβήτηση τις σχέσεις που στηρίζονταν στην κυριαρχία και την υποταγή – στα πλαίσια της αποικιοκρατίας, του φασισμού ή του ρατσισμού – έδωσαν στο μήνυμά τους οικουμενικές διαστάσεις. Το πρόγραμμα αυτό, αφιερωμένο στη ζωή και το έργο τους, αποτελεί ερέθισμα για στοχασμό στο σύγχρονο κόσμο και αφορμή προβληματισμού γύρω από το νόημα των ανθρωπιστικών αξιών σήμερα. Σύμφωνα με την τοποθέτηση του ποιητή René Depestre από την Αϊτή, «αυτή η εκστρατεία πρέπει να οδηγεί από την πατρίδα του καθενός εκ των τριών συγγραφέων σε άλλες πολιτισμικές περιοχές και σε έναν ολόκληρο, ενωμένο κόσμο».

(Πηγές: Noémie Antony, Jasmina Šopova, "Universal Thought: Tagore, Neruda, Césaire. Poetry in the service of a new humanism", *UNESCO Courier* 64.2, 53-54)

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/dialogue>

Rabindranath Tagore (1861 – 1941)

Ινδός αριστοκράτης, ποιητής, θεατρικός συγγραφέας, μουσικός, ζωγράφος και δάσκαλος, τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1913. Το έργο του προωθεί το σεβασμό στην πολιτιστική και γλωσσική ταυτότητα, καθώς και το διάλογο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Καταπιάνεται επίσης με τα θεμελιώδη ερωτήματα που προβληματίζουν ανθρώπους οι οποίοι αγωνίστηκαν για την πολιτική τους ανεξαρτησία.

Pablo Neruda (1904 – 1973)

Χιλιανός ποιητής, διπλωμάτης και θεατρικός συγγραφέας αφοσιωμένος στην υπεράσπιση και την αναγνώριση των αμερικανικών Ινδιάνικων πληθυσμών. Αντιτάχθηκε σε δικτατορίες, στην καταπίεση, στον κοινωνικό και ρατσιστικό αποκλεισμό, στην αδικία και την οικονομική εκμετάλλευση. Το έργο του αναγνωρίστηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1971, δύο χρόνια πριν από το θάνατό του και το στρατιωτικό πραξικόπημα στη Χιλή.

Aimé Césaire (1913 – 2008)

Ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και πολιτικός από τη Μαρτινίκα, είναι ένας από τους ιδρυτές του κινήματος των Νέγρων. Το έργο του αποτελεί σφοδρή κριτική στην αποικιοκρατία, τον ιμπεριαλισμό και τη δουλεία. Συγκαταλέγεται στους σημαντικότερους συγγραφείς για την πολιτική και πολιτιστική απελευθέρωση των αποικισμένων λαών, ιδιαίτερα στην Αφρική.

Canto General¹

Ο Σαν Μαρτίν

[...] Ο άνθρωπος που χτίζει είναι σε λίγο ο καπνός του ό,τι έχτισε
Κανένας δε γεννήθηκε ξανά
μες απ' το ίδιο του το κλωνεμένο μαγκάλι:
από την αυτοανάλωση του έφτιαξε ύπαρξη,
κι έπεσε όταν πια δεν είχε άλλο από στάχτη.

Η προδομένη άμμο

[...] Θα σου μιλήσω για τούτο τον πόνο που θα θελα να τον γκρεμίσω, θα σ' αναγκάσω να ζήσεις άλλη μια φορά μες στη φωτιά του
όχι για να σταθούμε σα σ' ένα σταθμό, την ώρα του μισεμού, κι ούτε για να κοπανήσουμε το κεφάλι μας χάμου, ούτε για να γεμίσουμε την καρδιά μας αρμυρό νερό αλλά για να πορευτούμε μαθαίνοντας, για ν' αγγίξουμε την ευθεία με αποφάσεις ατέλειωτα φορτωμένες νόημα, για να γίνει η αυστηρότητα όρος χαράς, κι έτσι να γίνουμε αήττητοι.

Pablo Neruda

Επιστολή στον Πάμπλο Νερούδα

[...] Καθένας κάποιον δικό του κεφαλόσκαλο θα βρει μέσα στα μάτια σου να γνωριστεί, να καθίσει, ν' ανασάνει. [...]
Ναι, Πάμπλο ήρθαμε στον κόσμο για να τραγουδήσουμε και για να τραγουδήσουμε και οι άλλοι μαζί μας.
Το φύλλο της λεύκας απ' τη μια είναι πράσινο απ' την άλλη ασπρόμαυρο.
Αν δεν το δούμε θα φτωχύνει ο κόσμος.

Γιάννης Ρίτσος

Tagore

(απόσπασμα από επιστολή του R. Tagore στο Βρετανό ακαδημαϊκό Gilbert Murray², το 1934.)

[...] σε καμιά άλλη ιστορική περίοδο η ανθρωπότητα δεν είχε τόσο την ανάγκη συνεργασίας και δεν ήταν τόσο συνειδητοποιημένη για τους αναπόφευκτους πνευματικούς δεσμούς που συγκρατούν τον ανθρώπινο πολιτισμό. Δεν μπορώ να χάσω την πίστη μου σ' αυτή την εσωτερική πνοή του ανθρώπου ούτε τη βεβαιότητα στην πρόοδο του, που ακολουθώντας τον ανηφορικό δρόμο του αγώνα και της δουλειάς επιτυγχάνει να διευρύνει ολοένα και περισσότερο την ολοκλήρωση του, ακόμα κι αν περνά κάθε τόσο απ' το σκοτάδι και την αμφιβολία. Τώρα που οι επαφές γίνονται ευκολότερα, τώρα που τα διαφορετικά έθνη και οι λαοί του κόσμου γνωρίζονται μεταξύ τους στα πλαίσια ποικίλων σχέσεων, θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι έχει έρθει το πλήρωμα που χρόνου να συγχωνευτούν οι διαφορές τους σε μια κοινή ενότητα. Εντούτοις, όσο περισσότερο ανοίγουν οι πόρτες και γκρεμίζονται τα τείχη εξωτερικά, τόσο μεγαλύτερη είναι η δύναμη που αποκτά εσωτερικά η συνείδηση της ατομικής διαφορετικότητας. Η ατομικότητα είναι, βέβαια, σημαντική, γιατί μόνο διαμέσου της μπορεί να επιτευχθεί η καθολικότητα. Δυστυχώς όμως υπάρχουν άνθρωποι που αισθάνονται μια τεράστια περηφάνια μεγαλοποιώντας το πόσο ξεχωριστοί είναι και διακηρύσσοντας στον κόσμο ότι παραμένουν πάντα σταθεροί στο βάρθρο της μοναδικότητάς τους. [...]

Στην Ινδία, αυτό που χρειάζεται περισσότερο από κάθε άλλο είναι ευρύτητα πνεύματος, που να μη φοβάται να δεχτεί αλήθειες από άλλες πηγές, ακριβώς επειδή έχει υγιή συνείδηση της ατομικότητάς του [...]. Είναι βέβαια και ορισμένοι ανάμεσά μας που δεν παραδέχονται ότι ο δικός μας πολιτισμός έχει στοιχεία κάποιας ιδιαίτερης αξίας. Αυτούς δεν τους λογαριάζω καθόλου. Υπάρχουν και οι άλλοι, που ενώ αναγνωρίζουν θεωρητικά αυτή την αξία, στην πράξη την αγνοούν λίγο ή πολύ κι εκείνοι που κραδαίνουν το λάβαρο αυτού του πολιτισμού όχι από αγάπη στην αλήθεια αλλά από εθνική ματαιοδοξία. [...]

Αισθάνομαι περήφανος που γεννήθηκα σ' αυτή τη σπουδαία εποχή. Το ξέρω, θα χρειαστεί χρόνος μέχρι να προσαρμοστούμε σε μια συνθήκη που όχι μόνο είναι καινούργια αλλά σχεδόν εντελώς αντίθετη από την παλιά. Έχει φτάσει η στιγμή της συνάντησης στο χώρο της συνεργασίας, της αμοιβαίας κατανόησης και της εμπιστοσύνης, όπου δε θα καλλιεργείται πνεύμα απόρριψης αλλά η ευχάριστη αποδοχή που διαρκώς κάνει τους ανθρώπους να δίνουν προς τα έξω ό,τι καλύτερο διαθέτουν».

Aimé Césaire³

[...] Είναι καλό να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους διαφορετικοί πολιτισμοί, να συμφύρονται διαφορετικοί κόσμοι. Όποια και να 'ναι η ιδιαιτερότητα, η «ιδιοφυΐα» του καθενός, ένας πολιτισμός που αποτραβιέται στον εαυτό του ατροφεί. Για τους πολιτισμούς, η ανταλλαγή είναι το οξυγόνο. Για την Ευρώπη ειδικότερα υπήρξε ευτυχής συγκυρία το γεγονός ότι λειτούργησε σαν σταυροδρόμι, σαν «locus» όλων των ιδεών, αποδέκτης όλων των φιλοσοφιών, χώρος συνάντησης όλων των αισθημάτων, και γι' αυτό ακριβώς υπήρξε το σημαντικότερο κέντρο για την αναδιανομή αυτής της ενέργειας.

Το ερώτημα όμως είναι: η αποικιοκρατία έφερε πράγματι σε επαφή τους πολιτισμούς; Ή, αν προτιμάτε, από όλους τους τρόπους δημιουργίας επαφών, ήταν ο καλύτερος;

Η απάντησή μου είναι όχι. [...] Δεν υπάρχει καμιά ανθρώπινη επαφή, παρά μόνο σχέσεις κυριαρχίας και υποταγής, που μετατρέπουν τους αποίκους σε επόπτες, φύλακες, ιδιοκτήτες σκλάβων, και μετατρέπουν τους αυτόχθονες σε όργανα παραγωγής. Μια κατάσταση που εκφράζεται με την εξίσωση: αποικιοποίηση = «αντικειμενοποίηση». [...]

Θα άξιζε τον κόπο να μελετηθούν λεπτομερώς τα στάδια από τα οποία πέρασε ο Χίτλερ και ο Χιτλερισμός μέχρι να αποκαλυφθεί ότι και οι πολύ ξεχωριστοί, πολύ ανθρωπιστές, πολύ χριστιανοί «bourgeois» του 20ού αιώνα, χωρίς να το αντιλαμβάνονται, κρύβουν στην πραγματικότητα ένα Χίτλερ μέσα τους [...] και ότι, στο βάθος, αυτό για το οποίο δεν μπορούν να συγχωρήσουν τον Χίτλερ δεν είναι το έγκλημα καθαυτό, το έγκλημα ενάντια στον άνθρωπο, δεν είναι η ταπείνωση του ανθρώπου σαν είδος, αλλά είναι το έγκλημα ενάντια στο λευκό άνθρωπο, η ταπείνωση του λευκού, και το γεγονός ότι εφαρμόσε στην Ευρώπη αποικιακές πρακτικές που μέχρι τότε επιφυλάσσονταν αποκλειστικά για τους Άραβες της Αλγερίας, τους "χαμάληδες" της Ινδίας και τους μαύρους της Αφρικής.

Αυτός ακριβώς είναι ο σημαντικότερος λόγος που εναντιώνομαι στον ψευδο-ανθρωπισμό: το γεγονός ότι για πολλά χρόνια περιόρισε τα δικαιώματα του ανθρώπου και το ότι η έννοια αυτών των δικαιωμάτων ήταν - και είναι ακόμη - στενή και αποσπασματική, ατελής και προκατελιημμένη, και, πάνω απ' όλα αποκρουστικά ρατσιστική».

¹ Pablo Neruda, Γενικό Άσμα, Δανάη Στρατηγοπούλου (μτφρ.), τ.1, Αθήνα 2004.

² The UNESCO Courier, Jan 1994.

³ Aimé Césaire, Discourse on Colonialism, Joan Pinkham (μτφρ.), Νέα Υόρκη (Monthly Review Press) 1972.

ΕΔΡΑ UNESCO ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Διεθνές Συνέδριο ερευνητικού προγράμματος Daphne III της Έδρας UNESCO

Η Έδρα UNESCO για την Ισότητα και την Ενδυνάμωση των Φύλων του Πανεπιστημίου Κύπρου πραγματοποίησε διεθνές Συνέδριο με θέμα «Human Rights and Violent Behaviour: The Social and Educational Perspective». Το συνέδριο διοργανώθηκε στα πλαίσια της λήξης του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος Daphne III (JLS/2008/CFP/DAP/2008-1) με τίτλο VI.C.T.I.MS: "An indirect harmful effect of violence: Victimizing the child and Revictimizing the woman-mother through her child's exposure to violence against herself, sensitizing and creating awareness through research-product material, both transnational and differential according to the partner-context".

Το συγκεκριμένο ερευνητικό έργο εγκρίθηκε για χρηματοδότηση από την Ε.Ε μετά από αίτηση του Πανεπιστημίου Κύπρου και συγκεκριμένα της έδρας UNESCO για την Ισότητα και την Ενδυνάμωση των Φύλων στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Daphne III. Επιστημονική υπεύθυνη - συντονίστρια του ερευνητικού έργου VI.C.T.I.MS είναι η καθηγήτρια Μαίρη Κουτσελίνη (Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου). Εταίροι στο έργο είναι άλλα τρία Πανεπιστήμια που προέρχονται από το δίκτυο συνεργασίας της έδρας UNESCO (α) Università di Roma Tre, Ιταλία, Υπεύθυνη: Καθ. Sandra Chistolini, (β) University of Oradea, Ρουμανία, Υπεύθυνη: Καθ. Monica Secui, γ) University of Presov, Σλοβακία, Υπεύθυνη: Καθ. Iveta Kovalčíkova. Στο έργο συμμετέχουν επίσης δεκαπέντε βοηθοί εταίροι από τις συμμετέχουσες χώρες (κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί κοινωνικοί οργανισμοί).

Ο σκοπός του ερευνητικού αυτού έργου είναι διττός: Αρχικά να προσεγγίσει το θέμα-πρόβλημα της έμμεσης επιζήμιας επίδρασης της βίας κατά των γυναικών μητέρων στα παιδιά τους όταν αυτά εκτίθενται σε αυτήν μέσα στην οικογενειακή σφαίρα και το θέμα της ενσυναίσθησης των μητέρων σε σχέση με την έμμεση επίδραση της βίας στα παιδιά τους. Συνεπακόλουθα, το έργο επιδιώκει να προσεγγίσει τα προβλήματα της έλλειψης ερευνητικών δεδομένων σε σχέση με το θέμα και της έλλειψης ευαισθητοποίησης και δράσης.

Ο διττός αυτός σκοπός του έργου έχει επιτευχθεί μέσω α) της συλλογής δεδομένων σε σχέση με την επίγνωση των μητέρων για την έμμεση επιζήμια επίδραση της βίας που δέχονται οι ίδιες στα παιδιά τους όταν αυτά είναι μάρτυρες, β) της διερεύνησης της έμμεσης επιζήμιας επίδρασης της βίας αυτής στα παιδιά και της σύγκρισης των αντιλήψεων των παιδιών αυτών για τη βία και για την αυτοεικόνα τους με αυτές παιδιών που δεν έχουν εκτεθεί σε σκηνές βίας κατά της μητέρας τους, γ) της παραγωγής ερευνητικά παραγόμενου υλικού – εγχειρίδια με κατευθυντήριες γραμμές (για γονείς, δασκάλους και κοινωνικούς λειτουργούς), ενημερωτικό εκπαιδευτικό υλικό, τηλεοπτικά σποτάκια με κοινωνικά μηνύματα, δ) της συνεχούς δια-δικτυακής επικοινωνίας και ενημέρωσης και ε) της πολυεπίπεδης διάχυσης των αποτελεσμάτων του έργου.

Το έργο είναι καινοτόμο από πλευράς περιεχομένου και ερευνητικής μεθοδολογίας ενώ τα αποτελέσματά του μπορούν να συνεισφέρουν κατά πολύ στις υφιστάμενες πολιτικές και πρακτικές της Ε.Ε σχετικά με το θέμα της έμμεσης επιζήμιας επίδρασης της βίας κατά των γυναικών - μητέρων στα παιδιά τους όταν αυτά εκτίθενται ως μάρτυρες σε αυτήν.

Τα αποτελέσματα του ερευνητικού έργου παρουσιάστηκαν σε διεθνές συνέδριο στις 18 και 19 Νοεμβρίου 2011. Παράλληλα, στα πλαίσια του συνεδρίου, ομιλητές από την Κύπρο και το εξωτερικό παρουσίασαν εισηγήσεις στις πιο κάτω θεματικές:

- Τα δικαιώματα της γυναίκας και εκπαίδευση για την πολιτότητα
- Εκμετάλλευση και κακομεταχείριση των παιδιών
- Βία και εκφοβιστική συμπεριφορά στο σχολείο
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση και βίαιη συμπεριφορά
- Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και ανθρώπινα δικαιώματα
- Παιδική λογοτεχνία και ανθρώπινα δικαιώματα
- Διαχείριση και επίλυση των συγκρούσεων στο σχολείο, στην οικογένεια και στην κοινότητα
- Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή για παιδιά, θύματα βίας
- Ισότητα των φύλων
- Βία στην οικογένεια
- Εκπαίδευση και δικαιώματα του παιδιού

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν:

- α) Να ανατρέξουν στην ιστοσελίδα του συνεδρίου <http://www.ucy.ac.cy/goto/victims/en-US/conference2011.aspx>
- β) Να επικοινωνήσουν με τους διοργανωτές στο τηλέφωνο 22892958 ή μέσω του ηλ. ταχυδρομείου msavvides@schools.ac.cy.

Η Έδρα μέλος του UNITWIN Global Network of UNESCO Chairs on Gender

Η Έδρα UNESCO για την Ισότητα και την Ενδυνάμωση των Φύλων του Πανεπιστημίου Κύπρου αποτελεί μέλος του UNITWIN Global Network of UNESCO Chairs on Gender. Το διεθνές δίκτυο Εδρών UNESCO, εγκαθιδρύθηκε το Νοέμβριο του 2010, με την υποστήριξη της UNESCO, με σκοπό την προώθηση της συστηματικής ανταλλαγής πληροφοριών, επικοινωνίας και της συλλογικής εργασίας μεταξύ των Εδρών UNESCO και άλλων οργανισμών που εργάζονται στις σπουδές φύλου διεθνώς. Το δίκτυο αποτελείται μέχρι στιγμής από 14 Έδρες UNESCO.

Η Καθηγήτρια Μαίρη Κουτσελίνη, Διευθύντρια της Έδρας UNESCO του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι μέλος του συμβουλευτικού σώματος του διεθνούς δικτύου. Περισσότερες πληροφορίες για το δίκτυο υπάρχουν στην ιστοσελίδα του <http://www.catunescomujer.org/globalnetwork/chair-us-boston.html>.

UNESCO και Αθλητισμός: Οι κοινές τους αξίες

Ο αθλητισμός είναι ένα πολύτιμο μέσο για τη διευκόλυνση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Μπορεί να ασκήσει μακροπρόθεσμη επίδραση στην ανάπτυξη της κοινωνίας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των σύγχρονων κρίσεων, σύμφωνα με την Golda El-Khoury, Διευθύντρια του Τμήματος της UNESCO για τους Νέους, τον Αθλητισμό και τη Φυσική Αγωγή.

Μέσω της UNESCO, ο ΟΗΕ αναγνωρίζει τη δύναμη του αθλητισμού και την αξία του, ως όχημα για την ειρήνη και την ανάπτυξη. Πού ακριβώς στηρίζεται αυτή η προσέγγιση;

GE-K: Η ειρήνη και η ανάπτυξη βρίσκονται στο επίκεντρο της αποστολής της UNESCO: "συμβολή στην οικοδόμηση της ειρήνης, την εξάλειψη της φτώχειας, την αιχμώρο ανάπτυξη και το διαπολιτισμικό διάλογο μέσω της εκπαίδευσης, των επιστημών, του πολιτισμού, των επικοινωνιών και της πληροφόρησης».

Από αυτή την άποψη, ο αθλητισμός αποτελεί πολύτιμο εργαλείο με αξιοσημείωτη δύναμη και με τη δυνατότητα να διευκολύνει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Ο αθλητισμός είναι κάτι πολύ περισσότερο από ανταγωνισμός, είναι μέσο συμπερίληψης, μέσο κοινωνικής εξίσωσης: ο αθλητισμός είναι για όλους. Εργαζόμαστε, από τη μια, σε επίπεδο πολιτικής, αναπτύσσοντας την έρευνα και καλές πρακτικές για σκοπούς ενημέρωσης, και από την άλλη συνεργαζόμαστε με αθλητικούς φορείς και ΜΚΟ για να επηρεάσουμε προς την κατεύθυνση συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων σε τοπικό επίπεδο. Χαιρόμαστε να βλέπουμε την ολοένα αυξανόμενη αναγνώριση της δύναμης του αθλητισμού από τις κυβερνήσεις, ως μηχανισμό ανάπτυξης και ως εκπαιδευτικό μέσο για την ειρήνη. Αξίζει επίσης να αναφερθεί η ενίσχυση της εμπλοκής του Αθλητικού Κινήματος και του ιδιωτικού τομέα, που υπερασπίζονται τις αξίες του αθλητισμού και δεσμεύονται για την ανάπτυξη του αθλητισμού ως μέσου αντιμετώπισης κοινωνικών ζητημάτων. Εντούτοις, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, απομένουν ακόμη πολλά να γίνουν.

Ως Οργανισμός, η UNESCO εργάζεται με κρατικούς φορείς για να πραγματοποιηθούν αναγκαίες αλλαγές, για να ενισχυθεί η ισότητα των φύλων, η συμπερίληψη, η κοινωνική συνοχή και ο διαπολιτισμικός διάλογος μέσω του αθλητισμού. Μπορεί να ασκήσει μακροπρόθεσμη επίδραση στην ανάπτυξη της κοινωνίας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των σύγχρονων κρίσεων, όπου οι περικοπές κονδυλίων ενδέχεται να επηρεάσουν δυσμενώς την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια.

Η UNESCO, συγκεκριμένα, έχει το γραμματειακό ρόλο της Διακυβερνητικής Επιτροπής για τη Φυσική Αγωγή και Εκπαίδευση (CIGEPS). Υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τα οφέλη σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο από τις πολιτικές για τον αθλητισμό ή κάποια κοινή επιθυμία για προώθηση των αξιών του αθλητισμού ως εκπαιδευτικό εργαλείο;

GE-K: Ο αθλητισμός αποτελεί σχολείο ανθρωπιστικών αξιών. Πέρα από την αποδεδειγμένη συμβολή του αθλητισμού στη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης, της ικανότητας συγκέντρωσης των νέων και της δεξιοτήτας για απορρόφηση μεγαλύτερου όγκου πληροφοριών, ο αθλητισμός συμβάλλει επίσης στη μεταβίβαση αξιών και την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων.

Μέσω της CIGEPS, η UNESCO έχει τη δυνατότητα να καθοδηγεί τη δράση των κυβερνήσεων σε αυτό τον τομέα και να διασφαλίζει την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών και προγραμμάτων για τον αθλητισμό σε όλο τον κόσμο. Λόγω της διακυβερνητικής της φύσης, η CIGEPS φέρνει τα κράτη κοντά και δεσμεύει τις κυβερνήσεις για συντονισμένη προσπάθεια μεγιστοποίησης των κοινω-

νικό-οικονομικών ωφελημάτων του αθλητισμού και της φυσικής εκπαίδευσης και της δυνατότητάς τους να αποφέρουν υψηλά επενδυτικά κέρδη.

Η προώθηση του αθλητισμού και η ευαισθητοποίηση του κοινού για τη δυναμική του λειτουργία ως καταλύτη για την προσωπική και την κοινωνική ανάπτυξη είναι κάτι στο οποίο σίγουρα θα συνεχίσουμε να εστιάζουμε την προσοχή μας. Υπάρχουν ήδη σημαντικές πρωτοβουλίες σε αρκετές χώρες και εργαζόμαστε με τους συνεργάτες μας για τον εντοπισμό και τη διάδοσή τους. Σε μια εποχή κρίσεων σε πολλαπλά επίπεδα, ο αθλητισμός αποτελεί στρατηγική επένδυση για την ευημερία ενός λαού, το διάλογο μεταξύ των πολιτισμών και των διαφορετικών γενεών, την υγεία και την κοινωνική συνοχή.

Ο αθλητισμός χρησιμοποιήθηκε στην ιστορία για να εκφράσει τη δυσαρέσκεια και την αντίθεση στην κυρίαρχη τάση. Προωθώντας παραδοσιακές μορφές αθλητισμού και παιχνιδιών, δεν ανησυχείτε ότι θα ενισχύσετε αυτή την ανατροπή;

GE-K: Είναι αλήθεια ότι πολλές φορές μιλάμε για τις θετικές πλευρές του αθλητισμού, ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις πιθανές αρνητικές πλευρές που ίσως αναπτυχθούν, όπως η βία και η ξενοφοβία. Με την ευκαιρία, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι χρειάζεται να αντιμετωπίσουμε τα ζητήματα αυτά όλοι μαζί και να κρατήσουμε μόνο τα πλεονεκτήματα.

Όσον αφορά στην προώθηση παραδοσιακών μορφών αθλητισμού και παιχνιδιών, δε συμμερίζομαι την ανησυχία σας. Τα μέχρι τώρα δεδομένα δε μαρτυρούν καμιά αρνητική επίδρασή τους. Αντίθετα, φαίνεται να είναι ένα χρήσιμο και αποτελεσματικό μέσο για την ενδυνάμωση των κοινοτήτων, την ενίσχυση της συνεκτικότητάς τους και την προώθηση της αλληλοκατανόησης. Καθώς αποτελεί κομμάτι της ταυτότητάς τους, οι άνθρωποι και οι κοινότητες είναι περήφανοι να το μοιράζονται με άλλους. Επιπρόσθετα, η UNESCO διαπίστωσε ότι η ενασχόληση με ανάλογες παραδοσιακές πρακτικές είναι μια ουσιαστική κοινωνική δράση που γκρεμίζει φραγμούς, ιδιαίτερα μεταξύ διαφορετικών γενεών.

Από το Πεκίνο μέχρι το Cape Town, από το Sochi στην Μπραζιλία και το Κατάρ, ο χάρτης των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων έχει διευρυνθεί σε νέους ορίζοντες. Πώς βλέπει η UNESCO αυτή την τάση; Αποτελεί, κατά τη γνώμη σας, εχέγγυο για την ανάπτυξη;

GE-K: Είμαστε παρατηρητές μιας αυξημένης κινητικότητας προς ανερχόμενες αγορές στη φιλοξενία μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Η πρόκληση παραμένει στο να δούμε κατά πόσο τα γεγονότα αυτά μπορούν να αποτελέσουν όχι μόνο φορέα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης σε βραχυπρόθεσμο διάστημα, αλλά να δίνουν συγχρόνως τα ερεθίσματα για αειφόρο και ισότιμη ανάπτυξη, σύμφωνα βέβαια με τις εθνικές αναπτυξιακές προτεραιότητες, μακροπρόθεσμα.

Ο αθλητισμός είναι ένα από τα πιο ισχυρά μέσα που διαθέτουμε για την ανάπτυξη και την ειρήνη. Ωστόσο, μπορεί αυτή η δύναμη να τύχει αρνητικής εκμετάλλευσης ή να μην περιέχει στοιχεία βιώσιμης ανάπτυξης για τη μάζα του κόσμου. Ο ρόλος μας, ως Διακυβερνητικός Οργανισμός σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, αθλητικές ομοσπονδίες, ΜΚΟ, είναι να τονίσουμε την συλλογική κοινωνική ευθύνη και να διασφαλίσουμε τη διαφάνεια σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, ιδιαίτερα εκείνες που πραγματοποιούνται σε αναπτυσσόμενες χώρες. Πιο συγκεκριμένα, αυτά τα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη όταν οι κυβερνήσεις και οι αθλητικές ομοσπονδίες αναλαμβάνουν τέτοιου είδους διοργανώσεις. Αυτό θα μπορούσε να διευκολύνει τη συνέχεια και να διασφαλίζει ότι η ανάθεση της διοργάνωσης αθλητικών συναντήσεων δε βασίζεται αποκλειστικά σε οικονομικούς λόγους αλλά, αντίθετα, λαμβάνονται υπόψη και οι ανάγκες, οι προτεραιότητες και οι διαθέσιμοι πόροι κάθε χώρας. Απ' αυτή την άποψη, επιδοκιμάζουμε, για παράδειγμα, τη διοργάνωση του FIFA World Cup στη Νότιο Αφρική. Ελπίζουμε ότι η UNESCO θα διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην αξιοποίηση και τη διάδοση των συμπερασμάτων από την εμπειρία αυτή, για μελλοντικές διοργανώσεις. Εν κατακλείδι, τέτοιες συναντήσεις δεν αποτελούν πανάκεια στα αναπτυξιακά προβλήματα αλλά μπορούν να λειτουργήσουν ως αποτελεσματικοί καταλύτες προς την κατεύθυνση αυτή.

(συνέντευξη στο *Sport and Citizenship*, τ. 14)

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΡΧΗ ΑΝΤΙ-ΝΤΟΠΙΝΓΚ CY.A.D.A

Η Κυπριακή Αρχή Αντί-Ντόπινγκ ή Cy.A.D.A. (από τα αρχικά των λέξεων Cyprus Anti-Doping Authority) ιδρύθηκε τον Μάιο του 2009 με Διάταγμα του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού μετά την ψήφιση, από τη Βουλή των Αντιπροσώπων του «Περί της Διεθνούς Σύμβασης (UNESCO) κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό (Κυρωτικού) Νόμου». Η ίδρυση της Αρχής αποτελεί αναμφίβολα σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη συντονισμένης δράσης με διαφορετικούς φορείς με στόχο την από κοινού αντιμετώπιση του ντόπινγκ στον Κυπριακό αθλητισμό.

Η Κυπριακή Αρχή Αντί-Ντόπινγκ έχει την ευθύνη της εφαρμογής αποτελεσματικών προγραμμάτων και πολιτικών για την αντιμετώπιση του ντόπινγκ στον αθλητισμό στη χώρα μας. Τα προγράμματα και οι πολιτικές που εφαρμόζει η Αρχή είναι σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία και τις διεθνείς Συμβάσεις και άλλες δεσμεύσεις που ανέλαβε η Κυπριακή Δημοκρατία. Σε αυτές περιλαμβάνονται η Διεθνής Σύμβαση της UNESCO κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό, η Σύμβαση Αντί-Ντόπινγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης Αντί-Ντόπινγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Κυπριακή Αρχή Αντί-Ντόπινγκ αμέσως μετά την ίδρυσή της υιοθέτησε και εφαρμόζει τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντί-Ντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντί-Ντόπινγκ (γνωστού ως W.A.D.A.). Με τον τρόπο αυτό, τα προγράμματα της Αρχής εναρμονίζονται με αυτά όλων των υπολοίπων κρατών και όλων σχεδόν των αθλητικών ομοσπονδιών, που επίσης υιοθέτησαν τον Κώδικα.

Η Κυπριακή Αρχή Αντί-Ντόπινγκ στα πλαίσια της αποστολής της έχει αναπτύξει και διατηρεί στενή συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού, την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή, τις αθλητικές ομοσπονδίες και τους ίδιους τους αθλητές. Ακόμη, η Αρχή συνεργάζεται με κυβερνητικές υπηρεσίες όπως το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες και τις Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας και την Αστυνομία. Επίσης, για σκοπούς ανάλυσης των δειγμάτων από τους Ελέγχους ντόπινγκ, η Αρχή συνεργάζεται με εξειδικευμένα αντί-ντόπινγκ εργαστήρια του εξωτερικού, διαπιστευμένα από τον W.A.D.A., όπως το εργαστήριο στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης, το εργαστήριο του Πανεπιστημίου της Κολονίας και το Εργαστήριο Αντί-Ντόπινγκ της Αθήνας. Τέλος, η Αρχή διατηρεί στενή συνεργασία με τον W.A.D.A. και με οργανισμούς αντί-ντόπινγκ άλλων κρατών όπως επίσης και τους οργανισμούς αντί-ντόπινγκ των διεθνών ομοσπονδιών.

Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Κυπριακής Αρχής Αντί-Ντόπινγκ διορίζονται από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού. Στην παρούσα της σύνθεση, η Αρχή αποτελείται από τους: Δρα Μιχαήλ Πέτρου (Πρόεδρος), Δρα Γιάννη Παπαδόπουλο και Δρα Χρίστο Πέτρου (Μέλη). Σύμφωνα με το καταστατικό, μέλη της Αρχής είναι επίσης ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ο Αρχηγός της Αστυνομίας, ο Πρόεδρος του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού και ο Πρόεδρος της Κυπριακής Ολυμπιακής Επιτροπής.

(κείμενο της Cyada)

Περισσότερες πληροφορίες: www.cyada.org.cy

Οι δραστηριότητες της Κυπριακής Αρχής Αντί-Ντόπινγκ, περιλαμβάνουν:

- **Εκπαιδευτικά και ενημερωτικά προγράμματα:** απευθύνονται σε αθλητικούς παράγοντες, στο προσωπικό υποστήριξης των αθλητών και στους ίδιους τους αθλητές. Ακόμα, η Αρχή πραγματοποιεί ενημερωτικές διαλέξεις σε σχολεία, πανεπιστήμια, δήμους και κοινότητες. Αξίζει να αναφερθεί η έναρξη συνεργασίας της Αρχής με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου από το 2011 για επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα αντί-ντόπινγκ. Στα πλαίσια των προγραμμάτων αυτών η Αρχή, σε συνεργασία με τον W.A.D.A., ετοίμασε ενημερωτικά φυλλάδια και φυλλάκια. Επίσης, η Αρχή διατηρεί ιστοσελίδα στο διαδίκτυο απ' όπου επικοινωνεί, για σκοπούς ενημέρωσης, με όλους τους ενδιαφερόμενους.

- **Πρόγραμμα ελέγχων ντόπινγκ:** Οι έλεγχοι που πραγματοποιεί η Αρχή διεξάγονται εντός και εκτός αγώνα, σε όσο το δυνατό περισσότερα αθλήματα, ομαδικά και ατομικά. Σκοπός των ελέγχων είναι αφενός ο εντοπισμός των αθλητών που έχουν χρησιμοποιήσει απαγορευμένες ουσίες και αφετέρου η αποτροπή των αθλητών από τη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Οι Έλεγχοι Ντόπινγκ συμβάλλουν, με τον τρόπο αυτό, στην προστασία της υγείας των αθλητών αλλά και στην προαγωγή και την προστασία του αθλητισμού χωρίς ντόπινγκ.

- **Ερευνητικά προγράμματα:** πραγματοποιούνται σε συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα στην Κύπρο και στο εξωτερικό, γύρω από θέματα όπως οι κίνδυνοι από το ντόπινγκ, τα συμπληρώματα διατροφής, η ανίχνευση απαγορευμένων ουσιών κ.α.

- **Έλεγχος συμπληρωμάτων διατροφής:** σκοπός είναι ο εντοπισμός σκευασμάτων που περιέχουν απαγορευμένες ουσίες χωρίς αυτό να αναγράφεται στη συσκευασία. Σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες, στόχος της Αρχής είναι να διατίθενται στους καταναλωτές, αθλητές ή αθλούμενους, συμπληρώματα διατροφής χωρίς ουσίες ντόπινγκ.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Οι κλιματικές αλλαγές φαίνεται να εξελίσσονται σε ένα σημαντικό παράγοντα μετανάστευσης, ακόμα κι αν τα εφιαλτικά σενάρια που προβλέπουν ένα τεράστιο ρεύμα περιβαλλοντικών προσφύγων είναι ανυπόστατα και αντιπαραγωγικά, υποστηρίζει η πρώτη αξιόπιστη επισκόπηση της σχέσης μεταξύ κλιματικών αλλαγών και μετανάστευσης, που δημοσιεύτηκε πρόσφατα από την UNESCO και το Cambridge University Press.

► Η έκδοση Migration and Climate Change συγκεντρώνει τις απόψεις 26 κορυφαίων εμπειρογνομόνων από διαφορετικούς τομείς όπως δημογραφία, κλιματολογία, οικονομικά, ανθρωπολογία και νομική. Παρουσιάζονται ενδεικτικά παραδείγματα από επηρεαζόμενες χώρες, όπως το Μπανγκλαντές, η Βραζιλία, το Νεπάλ και μικρά νησιωτικά κράτη στον Ειρηνικό Ωκεανό, και αναλύονται τα – συχνά ανησυχητικά – στατιστικά στοιχεία, καταρρίπτοντας συγχρόνως και ορισμένους μύθους που συνδέονται με μια από τις πιο πολυσυζητημένες αλλά λιγότερο κατανοητές πτυχές των κλιματικών αλλαγών που συμβαίνουν στον κόσμο. «Αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά σε ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα», αναφέρει η Γενική Διευθύντρια της UNESCO, η οποία ανέλαβε τον Ιούλιο 2011 την προεδρία του Global Migration Group. «Όλοι έχουμε διαβάσει εντυπωσιακούς τίτλους που προειδοποιούν ότι οι κλιματικές αλλαγές θα αναγκάσουν εκατομμύρια ανθρώ-

πων να μετακινηθούν. Το συγκεκριμένο βιβλίο εξετάζει την εγκυρότητα αυτών των ισχυρισμών, παρουσιάζει τα πραγματικά ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η διεθνής κοινότητα – ιδιαίτερα αυτά που αφορούν σε ανθρώπινα δικαιώματα και προτείνει μέτρα που χρειάζεται να ληφθούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο».

Η έκδοση τονίζει ότι οι κλιματικές αλλαγές είναι ένας μόνο παράγοντας από το ευρύ φάσμα των αιτιών που ωθούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια ή τις χώρες τους. Η άγνοια αυτής της «πολλαπλής αιτιότητας» έχει οδηγήσει σε παρερμηνείες και πόλωση τις δημόσιες συζητήσεις γύρω από το θέμα, που φαίνεται να είναι εξαιρετικά πολιτικοποιημένο. Κάθε μεταναστευτικό κίνημα είναι προϊόν πολλών αλληλο-επικαλυπτόμενων παραγόντων και οι περιβαλλοντικές πιέσεις είναι αναμειγμένες με άλλες αιτίες, όπως οικονομικούς περιορισμούς ή ευκαιρίες, κοινωνική δικτύωση, πολιτικές συνθήκες, κ.ά. Οι κοινωνίες, άλλωστε, χρειάζονται πάντοτε να προσαρμόζονται στις μεταβολές που σημειώνονται στο περιβάλλον για να συνεχίσουν να υφίστανται.

Τα τελευταία χρόνια, οι περιβαλλοντιστές και οι διεθνείς οργανώσεις, στην προσπάθειά τους να ευαισθητοποιήσουν το κοινό για τις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών, παρουσίαζαν σενάρια καταστροφής και αναξίπιστες εκτιμήσεις διόγκωσης του φαινομένου, συμβάλλοντας έτσι στο στιγματισμό των μεταναστών και την επίσπευση της λήψης κρατικών μέτρων περιορισμού ή καταστολής του, όπως παρατηρεί ο Stephen Castles, στον επίλογο του βιβλίου. Οι συγγραφείς αναγνωρίζουν βέβαια ότι οι τροπικοί κυκλώνες, οι ισχυρές βροχοπτώσεις, η ανομβρία, η απερήμωση και η άνοδος της

στάθμης της θάλασσας επηρεάζουν ως ένα βαθμό τη μετανάστευση, παραμένουν όμως επιφυλακτικοί σε υπεραπλουστεύσεις και παραπλανητικές κατηγοριοποιήσεις όπως «περιβαλλοντικοί / κλιματικοί πρόσφυγες». Παράλληλα, τονίζουν την ανάγκη περαιτέρω έρευνας της πραγματικής σχέσης ανάμεσα στις κλιματικές αλλαγές και τη μετανάστευση, ώστε να ληφθούν και τα κατάλληλα μέτρα.

Σε πολιτικό επίπεδο, η εννοιολογική συζήτηση γύρω από τη χρήση ενός ορισμού κοινώς αποδεκτού επικεντρώθηκε στην έννοια του «πρόσφυγα». Σύμφωνα με την υφιστάμενη διατύπωση από τον ΟΗΕ στη συνθήκη της Γενεύης (1951), η περιβαλλοντική πτυχή απουσιάζει από τον ορισμό του πρόσφυγα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε δύο αντίθετες θέσεις: είτε την υποστήριξη μιας επέκτασης του ορισμού, ώστε να συμπεριλάβει και περιβαλλοντικά αίτια (και κατ'επέκταση την τροποποίηση της συνθήκης της Γενεύης) είτε στην απόρριψη οποιασδήποτε αναφοράς σε «πρόσφυγες» σε σχέση με κλιματικές αλλαγές. Αυτή η διχογνωμία οδήγησε το UNHCR να εκφράσει σοβαρές επιφυλάξεις όσον αφορά στη χρήση του όρου «περιβαλλοντικοί ή κλιματικοί πρόσφυγες», σημειώνοντας ότι δεν έχει νομικό υπόβαθρο στο διεθνές δίκαιο για τους πρόσφυγες (UNHCR, 2009).

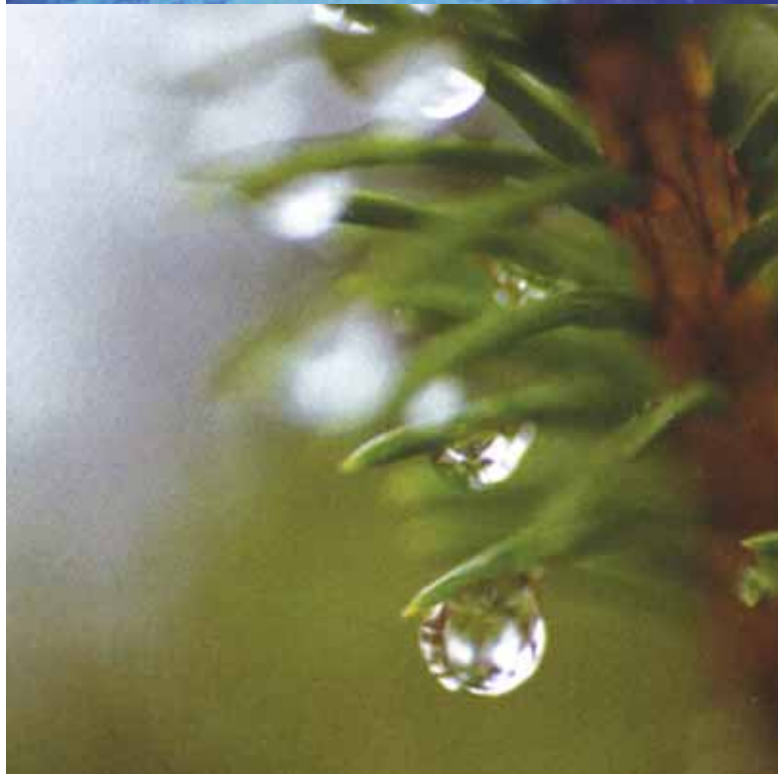
Από την άλλη, ο ορισμός του «περιβαλλοντικού μετανάστη», όπως διατυπώνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τη Μετανάστευση, αν και είναι περισσότερο αποδεκτός, αδυνατεί να αποδώσει τα αίτια της μετακίνησης των πληθυσμών αποκλειστικά στις κλιματικές αλλαγές:

«Άτομα ή ομάδες ατόμων, που, λόγω αναγκών επιβεβλημένων από αιφνιδιαστικές ή σταδιακές αλλαγές στο περιβάλλον εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών, με δυσμενείς επιδράσεις στη ζωή ή τις συνθήκες διαβίωσης τους, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις κατοικίες τους, ή επιλέγουν να το κάνουν, προσωρινά ή μόνιμα, και που μετακινούνται είτε εντός είτε εκτός της χώρας τους».

Εν πάση περιπτώσει, η ανάλυση σε τέτοιου είδους εννοιολογικές συζητήσεις συχνά αποσπά την προσοχή από την ουσία, που είναι, βέβαια, η διαμόρφωση μια συνεκτικής, κοινής προσέγγισης των ζητημάτων που προκύπτουν από τις μετακινήσεις αυτών των ανθρώπων, όπως και αν ορίζονται.

Συνοψίζοντας, οι συγγραφείς επιβεβαιώνουν ότι οι κλιματικές αλλαγές έχουν αντίκτυπο στην κινητικότητα των ανθρώπων και τη μετανάστευση, και ότι η επίδραση αυτή αναμένεται να ενταθεί. Υπογραμμίζεται, ωστόσο, ότι η σχέση των δύο φαινομένων είναι αρκετά πιο σύνθετη από μια απλουστευμένη απευθείας σύνδεση κλιματικών αλλαγών και πληθυσμιακών μετατοπίσεων. Ως διαδικασία, συνδέεται στενά με την υπανάπτυξη, τις ανισότητες εντός και μεταξύ των χωρών, την παγκόσμια δικαιοσύνη και την απουσία αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών, με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή την ασφάλεια. Είναι γεγονός πως οι κλιματικές αλλαγές έχουν διαφορετική επίδραση στην κάθε περιοχή και στην κάθε χώρα, καθώς ο βαθμός στον οποίο είναι εκτεθειμένες στη φύση προκύπτει από ένα συνδυασμό κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων που διαμορφώνουν όλες τις κοινωνίες. Η μετανάστευση αποτελεί από μόνη της ένα μηχανισμό προσαρμογής σε νέα δεδομένα, δεν είναι απαραίτητα το χειρότερο σενάριο και δεν πρέπει να αντικρίζεται ως εν γένει αρνητικό επακόλουθο που πρέπει να αποφευχθεί.

Οι κλιματικές αλλαγές, ως πολιτικό ζήτημα, μπορεί να είναι σχετικά πρόσφατος τομέας, εντούτοις οι προκλήσεις που παρουσιάζουν δεν είναι καινούργιες, καθίστανται απλώς πιο επιτακτικές για τα κράτη και τη διεθνή κοινότητα. Συνεπάγεται ότι οι πολιτικές που επικεντρώνονται στο πλέγμα κλιματική αλλαγή – μετανάστευση χρειάζεται να συνοδεύονται από ανανεωμένες προσπάθειες για ταυτόχρονη καταπολέμηση των ίδιων των συνθηκών που καθιστούν κάποιους ανθρώπους ακόμα πιο ευάλωτους στα φυσικά φαινόμενα.

UNESCO ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Οι κλιματικές αλλαγές, ζήτημα που ήδη επηρεάζει σχεδόν όλα τα κράτη, δεν αφορά απλώς στο περιβάλλον αλλά συνδέεται στενά και με άλλα σοβαρά κοινωνικά ζητήματα. Η εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών για προσαρμογή στα νέα δεδομένα, μετριασμό των επιπτώσεων, περιορισμό των εκπομπών ρύπων και ανάπτυξη οικολογικών τεχνολογιών είναι απαραίτητη. Για το σκοπό αυτό η UNESCO συνεργάζεται με τα κράτη μέλη μέσω της πρωτοβουλίας «UNESCO Climate Change», η οποία ξεκίνησε το 2009, στα πλαίσια και της ευρύτερης στρατηγικής του ΟΗΕ “Acting on Climate Change: The UN System Delivering as One”.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences>

Science-based UNESCO Climate Change Adaptation Forum

Στόχος του Forum είναι η ενημέρωση φορέων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (πολιτικοί ηγέτες, ευαίσθητες κοινότητες, τοπικά ΜΜΕ, κοινωνικά, πολιτιστικά και επιστημονικά δίκτυα ή οργανώσεις) στη γεωργία, την αλιεία, σε περιβαλλοντικές υπηρεσίες, στην ωκεανογραφία κ.ά. σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών. Αποσκοπεί επίσης στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων δεδομένων που προκύπτουν.

Global Climate Change Field Observatory of UNESCO sites

Οι κλιματικές αλλαγές θεωρούνται ως καταλύτες μετατροπών στη βιοποικιλότητα, με αλυσιδωτές συνέπειες στη ζωή των ανθρώπων. Αντίστροφα, επίσης, ο περιορισμός της βιοποικιλότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιδείνωσης των κλιματικών αλλαγών. Πέρα από τον αντίκτυπο που έχουν στο φυσικό περιβάλλον, οι κλιματικές αλλαγές επιδρούν αρνητικά και στην πολιτιστική κληρονομιά. Αρχαιολογικά κατάλοιπα και ιστορικά μνημεία ενδέχεται να επηρεαστούν από τις αλλαγές στις χημικές και βιολογικές διεργασίες που συντελούνται, η προβλεπόμενη αύξηση των πλημμυρών πιθανόν να καταστρέψει ιστορικά κτίρια, ενώ η απερίημιση και η διάβρωση ήδη απειλούν την πολιτιστική κληρονομιά, ιδιαίτερα σε περιοχές στην έρημο. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν επίσης την κοινωνική οργάνωση και τις πολιτιστικές συνήθειες των ανθρώπων, καθώς ορισμένες κοινότητες αναγκάζονται να διαφοροποιήσουν τις συνήθειες της ζωής τους, τη δουλειά, τις λατρείες και τους τρόπους κοινωνικοποίησης τους, αλλοιώνοντας έτσι το χαρακτήρα της άυλης πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις αλλαγές, η UNESCO δημιούργησε το Global Climate Change Field Observatory για την:

- Προώθηση της αναγνώρισης και αξιοποίησης των αποθεμάτων βιόσφαιρας και των χώρων Παγκόσμιας Κληρονομιάς ως προτεραιοτήτων για την εφαρμογή της «UNESCO Climate Change Initiative» και άλλων σχετικών δράσεων στα πλαίσια του ΟΗΕ.

- Συλλογή, καταγραφή και ανάλυση επιστημονικών και παραδοσιακών γνώσεων για την επίδραση των κλιματικών αλλαγών στη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα και τρόπους με τους οποίους αντιδρούν οι

άνθρωποι απέναντι σε αυτές.

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων σε πολιτιστικές βιομηχανίες (κινηματογράφος, φωτογραφία, computer animation, καλλιτεχνικές διοργανώσεις) για την παρουσίαση ιστοριών σχετικών με τις κλιματικές αλλαγές, τον περιορισμό τους και την προσαρμογή σε αυτές.

«The Social, Human, Ethical and Gender Dimensions of Climate Change»

Το συγκεκριμένο ερευνητικό πρόγραμμα της UNESCO στηρίζεται στην περιβαλλοντική ηθική, τις κοινωνικές και τις ανθρωπιστικές επιστήμες και στοχεύει στη διαμόρφωση στρατηγικών και δράσεων σχετικών με την ενέργεια, τη διαχείριση του νερού και των αποθεμάτων βιόσφαιρας ιδιαίτερα στα μέρη που είναι πιο ευάλωτα. Επίσης, επιδιώκει να βελτιώσει τη γνώση γύρω από θέματα που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων και τις κλιματικές αλλαγές, μέσα από κοινές ή παράλληλες δράσεις με τα προγράμματα της UNESCO για την περιβαλλοντική ηθική και τη διαχείριση κοινωνικών αλλαγών (πρόγραμμα MOST-Management of Social Transformations).

Κλιματικές αλλαγές – Έρευνα στην Κύπρο The Cyprus Institute

Το Cyprus Institute είναι ένας μη κερδοσκοπικός ερευνητικός και εκπαιδευτικός οργανισμός για την επιστήμη και την τεχνολογία. Ιδρύθηκε το 2005 και ξεκίνησε επίσημα τη δράση του το 2007 με τη λειτουργία του πρώτου ερευνητικού του Κέντρου για την Ενέργεια, το Περιβάλλον και το Νερό (Energy, Environment and Water Research Centre - EEWRC). Ακολούθησαν, το 2009, το Science and Technology in Archaeology Research και το Computation-based Science and Technology Research Centre (CaS-ToRC). Για να διατηρήσει το υψηλό επίπεδο της ερευνητικής του δραστηριότητας, το Cyprus Institute έχει συνάψει συνεργασίες με κέντρα διεθνούς εμβέλειας στον τομέα τους, όπως το MIT. Σήμερα αποτελεί σημαντικό ερευνητικό κέντρο και σημείο αναφοράς για την Κύπρο, την περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, τη Μέση Ανατολή και τη βόρειο Αφρική και λειτουργεί ως πύλη προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ευρύτερη περιοχή.

Το EEWRC ασχολείται με θέματα όπως:

- Περιβάλλον και κλιματικές αλλαγές
- Ενέργεια και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Νερό και ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι
- Οικονομία και πολιτικές

Το ερευνητικό πρόγραμμα του Κέντρου γύρω από τα πιο πάνω θέματα περιλαμβάνει:

- Περιβαλλοντική παρακολούθηση και εκτίμηση της επίδρασης των κλιματικών αλλαγών στην Κύπρο και την περιοχή της ανατολικής Μεσογείου γενικότερα
- Ηλιακή ενέργεια και τεχνολογίες για τη συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και αφαλατωμένου νερού
- Αποτελεσματικότερη χρήση ενέργειας και νερού
- Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη

Στα πλαίσια της δράσης του το Cyprus Institute ολοκλήρωσε πρόσφατα ένα ερευνητικό πρόγραμμα σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές και τον αντίκτυπο στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου και τη Μέση Ανατολή. Οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα έχουν κυκλοφορήσει σε έντυπη μορφή.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.cyi.ac.cy>

NEA

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ UNESCO

Πρέσβης καλής θέλησης της UNESCO ο Herbie Hancock

Ο παγκοσμίου φήμης τζαζίστας Herbie Hancock ορίστηκε "Πρέσβης καλής θέλησης της UNESCO", σε αναγνώριση της αφοσίωσής του στην προώθηση της ειρήνης μέσω του διαλόγου, του πολιτισμού και των τεχνών». Λαμβάνοντας υπόψη τη μέχρι τώρα προσφορά του, η Γενική Διευθύντρια της UNESCO κάλεσε το γνωστό μουσικό να συμβάλει στην προσπάθεια του Οργανισμού να προωθήσει την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε νέες, δημιουργικές ιδέες ανάμεσα στους νέους, στην εξεύρεση λύσεων σε παγκόσμια προβλήματα και στη διασφάλιση ίσης πρόσβασης στην ποικιλομορφία των καλλιτεχνικών εκφράσεων. Στην 5η δεκαετία της επαγγελματικής του ζωής, με ένα Βραβείο Όσκαρ για τη μουσική της ταινίας *Round Midnight* και 1 Βραβείο Grammy, ο Herbie Hancock παραμένει στην πρώτη γραμμή του παγκόσμιου πολιτισμού, τεχνολογίας, επιχειρηματικότητας και μουσικής. Εκτός από την αναγνώρισή του ως πιανίστας και συνθέτης, συμμετείχε σχεδόν σε κάθε δημοφιλή μουσικό κίνημα από τη δεκαετία του '60.

Από τη θητεία του ως μέλος του Miles

Davis Quintet στο άλμπουμ σταθμό "Headhunters" μέχρι τους ήχους της dance – electro των άλμπουμ "Rockit" and "Future Shock", ο Hancock υπήρξε πρωτοπόρος στην αναζήτηση ενός καινούργιου και πιο εκτεταμένου ήχου σε όλα τα μουσικά είδη. Παράλληλα, δραστηριοποιείται ενεργά και εκτός σκηνής ή studio ηχογράφησης. Είναι ο κάτοχος της Creative Chair for Jazz της Los Angeles Philharmonic Association και Institute Chairman of the Thelonious Monk Institute of Jazz, τον κυριότερο διεθνή οργανισμό αφιερωμένο στην ανάπτυξη της τζαζ ερμηνείας και εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο. Είναι, επίσης, ο ιδρυτής της Διεθνούς Επιτροπής Καλλιτεχνών για την Ειρήνη (ICAP). Πρόσφατα του απονεμήθηκε ο τίτλος «Commandeur des Arts et des Lettres» από το Γάλλο πρωθυπουργό Francois Fillon. Ο θεσμός των Πρεσβυτών Καλής Θέλησης της UNESCO περιλαμβάνει καλλιτέχνες ή άλλες εξέχουσες προσωπικότητες από όλο τον κόσμο, που αξιοποιούν το ταλέντο και την επιρροή τους για να προωθήσουν τους στόχους του διεθνούς Οργανισμού και να ευαισθητοποιήσουν το κοινό γύρω από αυτούς.

UNESCO και iTunes

Η UNESCO, σε μια προσπάθεια να προσεγγίσει τους νέους σε όλο τον κόσμο, εντάχθηκε στο iTunes U, μια συγκεκριμένη περιοχή του iTunes Store, μέσω του οποίου παρέχεται οπτικοακουστικό υλικό σε πολλές γλώσσες, μαζί με έντυπο υλικό σχετικά με την εκπαίδευση, τις επιστήμες, τον πολιτισμό και τις επικοινωνίες. Έτσι, δίνεται στους χρήστες του διαδικτύου

η δυνατότητα να εντοπίσουν συλλογές που περιέχουν μερικές εκατοντάδες αρχεία σε τρεις γλώσσες, διαλέξεις, συνεντεύξεις και ντοκιμαντέρ που μπορούν στη συνέχεια να «κατεβάσουν» χωρίς χρέωση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, iPad, iPhone ή iPod Touch. Η σελίδα θα εμπλουτίζεται συχνά με νέο υλικό από τα προγράμματα της UNESCO και από το αρχειακό υλικό του Οργανισμού, που συγκεντρώθηκε στα 65 χρόνια της ιστορίας του. Μερικές από τις συλλογές περιλαμβάνουν δραστηριότητες της UNESCO σχετικά με την Εκπαίδευση των κοριτσιών, τις προστατευόμενες περιοχές της Βιόσφαιρας, την Αφρική και την πολιτιστική κληρονομιά. «Η UNESCO έχει μεγάλο πλούτο να μοιραστεί και το iTunes U είναι ένας θαυμάσιος τρόπος να το πετύχει», δήλωσε η Γενική Διευθύντρια της UNESCO Irina Bokova. «Η UNESCO έχει παράδοση στη διάδοση εκπαιδευτικού υλικού και στη δημιουργία συνθηκών που να καθιστούν τη γνώση ευρέως προσβάσιμη. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία μπορεί να θεωρηθεί ως βάση για την οικοδόμηση κοινωνιών γνώσης και ως συμβολή στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου, χωρίς να αποκλείεται κανείς».

Ολυμπιακοί Αγώνες Νέων

Το Παγκόσμιο Έτος Νεολαίας συνέπεσε με τη δημιουργία μιας νέας ολυμπιακής παράδοσης. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες Νέων (YOG) εγκαινιάστηκαν από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC), τον περασμένο Αύγουστο και συνδυάζουν αθλητισμό, εκπαίδευση και πολιτιστικές δραστηριότητες σε μια μοναδική μορφή για νέους ηλικίας 15 – 18 ετών. Οι πρώτοι YOG πραγματοποιήθηκαν στη Σιγκαπούρη και προσείλκυσαν περίπου 3.500 νέους από όλο τον κόσμο, με τα αποτελέσματα να ξεπερνούν κάθε προσδοκία. Οι συμμετέχοντες μετέφεραν τις εμπειρίες τους από τους αγώνες στη διάρκεια του 7ου Παγκόσμιου Συνεδρίου για τον Αθλητισμό, την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, που πραγματοποιήθηκε στο Dur-

βαν της Νοτίου Αφρικής, σε συνδιοργάνωση UNESCO και IOC. Στο θεματικό πλαίσιο του συνεδρίου, «Giving a Voice to Youth», οι νέοι εκπρόσωποι των χωρών εξήραν την ανάγκη διατήρησης του πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των χωρών και στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα σε δύο διοργανώσεις YOG. Ήδη έχει αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση για τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες Νέων, που θα πραγματοποιηθούν τον Ιανουάριο του 2012 στο Innsbruck της Αυστρίας, ενώ ταυτόχρονα έχουν ξεκινήσει οι προετοιμασίες στο Nanjing στην Κίνα, για τους επόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες Νέων, το καλοκαίρι του 2014.

Περισσότερες πληροφορίες:
www.olympic.org

(International Olympic Committee)

Το μέλλον των βιβλίων

«The book tomorrow, the Future of the Written Word» ήταν το θέμα του 2ου Παγκόσμιου Φόρουμ για τον Πολιτισμό και τις πολιτιστικές βιομηχανίες, που πραγματοποιήθηκε στη Monza της Ιταλίας. Στη συνάντηση, που διοργανώθηκε από την UNESCO, συμμετείχαν περισσότεροι από 200 συγγραφείς, εκδότες, επιστήμονες, εκπρόσωποι των ΜΜΕ, βιβλιοθηκονόμοι, κοινωνιολόγοι, ερευνητές και πολιτικοί από 40 κράτη περίπου, καθώς επίσης και 800 μαθητές από σχολεία της περιοχής. Σύμφωνα με τη Γενική Διευθύντρια της UNESCO Irina Bokova, «σήμερα, το βιβλίο αντιμετωπίζει τις πιο βαθιές αλλαγές στην ιστορία του», λαμβάνοντας υπόψη την επέκταση της χρήσης των e-books, τον αντίκτυπο στις έντυπες εκδόσεις και την ανάγκη προσαρμογής στις σύγχρονες προκλήσεις.

40 χρόνια «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα»

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τα σαράντα χρόνια δράσης του Προγράμματος «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» πραγματοποιήθηκε ένα διεθνές συνέδριο στη Δρέσδη, 27 – 28 Ιουνίου, με θέμα «For life, for the future. Biosphere Reserves and climate change». Το συνέδριο αξιολόγησε τις καινοτομίες και τα μέχρι τώρα επιτεύγματα του προγράμματος, που επιδιώκει να προωθήσει την εξισορρόπηση μεταξύ περιβαλλοντικής προστασίας και ανθρώπινης δραστηριότητας. Μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν οι χώροι που έχουν ανακηρυχτεί «Biosphere Reserves» στα πλαίσια της εφαρμογής της πολιτικής για τις κλιματικές αλλαγές. Στους χώρους αυτούς γίνονται προσπάθειες να συνδυαστούν η προστασία της βιοποικιλότητας με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Οι τοπικές κοινότητες δραστηριοποιούνται στη διαχείριση, την έρευνα, την εκπαίδευση και προγράμματα επιμόρφωσης, αναδεικνύοντας τους συγκεκριμένους χώρους σε πρότυπα κέντρα πειραματισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το 2011 προστέθηκαν 18 νέοι χώροι στο δίκτυο, που σήμερα αριθμεί 580 «Biosphere Reserves» από 114 κράτη. Σημειώνεται ότι φέτος συμπεριλήφθηκαν για πρώτη φορά εγγραφές από τη Λιθουανία, τις Μαλδίβες, το Saint Kitts and Nevis και το Τογκό.

Περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/mab40/>

Βραβεία Αλφαβητισμού της UNESCO 2011, για την ειρήνη και την ισότητα των φύλων

Απονεμήθηκαν στο Νέο Δελχί, στις 8 Σεπτεμβρίου 2011 – Παγκόσμια Ημέρα Αλφαβητισμού – τα βραβεία αλφαβητισμού της UNESCO. Γενικό θέμα των φετινών βραβείων ήταν «Αλφαβητισμός και Ειρήνη», με ιδιαίτερη έμφαση στην ισότητα των φύλων. Οι νικητές προέρχονται από τις ΗΠΑ και τη Δημοκρατία του Κονγκό, ενώ εύφημη μνεία απονεμήθηκε σε προγράμματα από το Πακιστάν και τις Φιλιππίνες. Επίσης, τα δύο βραβεία UNESCO - King Sejong απονεμήθηκαν σε προγράμματα στο Βουργουνδία και το Μεξικό. Συγκεκριμένα, τα προγράμματα που διακρίθηκαν είναι:

- **Εθνική Υπηρεσία Αλφαβητισμού του Βουργουνδία**, για την πρωτοποριακή προσέγγισή του στη σύνδεση αλφαβητισμού και ζητημάτων καθημερινής ζωής ή θεμάτων που αφορούν στην προώθηση της ειρήνης και της ανεκτικότητας. Μόνο κατά την περίοδο 2010-11 η Υπηρεσία απένευσε περισσότερα από 50.000 διπλώματα σε νέους αναγνώστες.

- **Εθνικό Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο Μεξικό**, για το Πρόγραμμα δίγλωσσου αλφαβητισμού «Bilingual Literacy for Life», που συμβάλλει στον περιορισμό του αναλφαβητισμού των ντόπιων πληθυσμών της χώρας - ιδιαίτερα γυναίκες, και στη βελτίωση της ικανότητας των συγκεκριμένων λαών

► να ασκούν τα βασικά τους δικαιώματα. Αποτελεί έτσι παράδειγμα και για άλλες πολυπολιτισμικές και πολύγλωσσες κοινωνίες και χώρες που επιδιώκουν κοινωνική συνοχή μέσα από την ετερογένεια του πληθυσμού τους.

- **«Room to Read»**, στις ΗΠΑ, για την αποτελεσματικότητα του Προγράμματος προώθησης της ισότητας των φύλων μέσα από εκδόσεις σε τοπικές γλώσσες. Δραστηριοποιείται σε εννιά χώρες – Μπανγκλαντές, Καμποτία, Λάος, Νεπάλ, Νότιο Αφρική, Σρι Λάνκα, Βιετνάμ, Ζάμπια – και έχει βοηθήσει τις τοπικές κοινότητες στη δημιουργία αναγνωστικού υλικού σχετικά με πολιτιστικά θέματα, σε περισσότερες από 25 τοπικές / μειονοτικές γλώσσες, και διένειμε περίπου 5 εκατομμύρια αντίγραφα 500 διαφορετικών τίτλων.

- **Collectif Alpha Ujuni**, στη Δημοκρατία του Κονγκό, για το Πρόγραμμα Ειρηνικής Συμβίωσης Κοινοτήτων και Σωστής Διακυβέρνησης, το οποίο χρησιμοποίησε ένα πρωτοποριακό μοντέλο για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων ανάμεσα σε άτομα και κοινότητες, καλλιεργώντας τον αλφαριθμητικό ως μέσο για τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και των μηχανισμών διακυβέρνησης.

«Δημοκρατία και ανανέωση στον αραβικό κόσμο»

Περίπου 20 διεθνώς αναγνωρισμένες προσωπικότητες, εμπειρογνώμονες από ή για τον αραβικό κόσμο, συμμετείχαν σε συνέδριο στην UNESCO, με θέμα «Democracy and Renewal in the Arab World: UNESCO in support of Transitions to Democracy». Ένας από τους κυριότερους στόχους ήταν ο καθορισμός ενός χάρτη πορείας για την UNESCO και τη διεθνή κοινότητα, που θα επιτρέψει καλύτερη στήριξη των αραβικών κρατών στο μεταβατικό στάδιο που διανύουν οι χώρες προς την εκδημοκρατικοποίηση. Εξετάστηκαν διαφορετικές πτυχές της αλλαγής, όπως η ελευθερία έκφρασης και η ύπαρξη ισχυρών ανεξάρτητων ΜΜΕ, η επιτακτική ανάγκη για αμερόληπτα δικαστήρια, η εκπαίδευση (νέων και ενηλίκων) σχετικά με τους δημοκρατικούς θεσμούς, η διαφάνεια των εκλογών, η ανάγκη εμπλοκής των γυναικών και των νέων ανθρώπων στους δημοκρατικούς θεσμούς και η διαδικασία συμφιλίωσης των αντιμαχόμενων ομάδων.

Η ιστορία σε διάλογο με τις μνήμες από το δουλεμπόριο

Στα πλαίσια του διαπολιτισμικού project της UNESCO «The Slave Route» και της Παγκόσμιας Ημέρας για την κατάργηση της δουλείας διοργανώθηκαν εκδηλώσεις σε διάφορες χώρες, οι οποίες αποτέλεσαν αφορμή για προβληματισμό σχετικά με τα ιστορικά αίτια, τις ιδιαιτερότητες και τις συνέπειες αυτής της τραγωδίας.

Η 23η Αυγούστου καθιερώθηκε το 1998 από την UNESCO ως «Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης του Δουλεμπορίου και της Κατάργησής του», προς τιμήν των εκατομμυρίων ανθρώπων που υπήρξαν

θύματα της δουλείας και για να θυμίζει στον κόσμο την εξέγερση των σκλάβων το 1791 στον Άγιο Δομνίκο (που περιλάμβανε τότε τη σημερινή Αϊτή και τη Δομνικανή Δημοκρατία). Η επανάσταση υπήρξε καθοριστική για την κατάργηση μιας από τις πιο κατάφωρες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ιστορία της ανθρωπότητας. Υπολογίζεται ότι περισσότεροι από 12.5 εκατομμύρια Αφρικανοί απελάθηκαν στην Αμερική και την Καραϊβική ως σκλάβοι. Δυστυχώς οι συνέπειες αυτού του εγκληματικού εμπορίου ανθρώπων είναι ακόμη ορατές στη σύγχρονη εποχή.

Οι εκδηλώσεις συνέπεσαν και με το «Παγκόσμιο Έτος Λαών Αφρικανικής

Σκηνή από την εξέγερση στην Τυνησία (Ιανουάριος 2011) © Nasser Nouri

προέλευσης», όπως είχε διακηρύξει το 2011 ο ΟΗΕ και με τα δεκάχρονα της Διακήρυξης κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων και τη Μη ανεκτικότητα (που είχε υιοθετηθεί το 2001 στο Durban).

Προγράμματα Ενάντια στο Ντόπινγκ

Εγκρίθηκε η επιχορήγηση δέκα καινούριων προγραμμάτων ενάντια στο Ντόπινγκ από το Ταμείο Εξάλειψης του Ντόπινγκ στον αθλητισμό. Το συνολικό ύψος των επιχορηγήσεων ανέρχεται σε US\$150,000, για την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ανάπτυξη δεξιοτήτων σε Βολιβία, Κούβα, Ελ Σαλ-

βαδόρ, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Τζαμάικα, Νίγηρα, Νιγηρία, Saint-Kitts and Nevis, Σενεγάλη, Ηνωμένο Βασίλειο και νησιά Cayman. Στη Σενεγάλη, για παράδειγμα, το εγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει στην εκπαίδευση ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, επαγγελματιών αθλητών και στελέχη αθλητικών ομοσπονδιών, που θα χρησιμοποιήσουν στη συνέχεια τις γνώσεις και την επιρροή τους για την καταπολέμηση του ντόπινγκ. Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη η χορηγία θα αξιοποιηθεί για τη μετάφραση του εκπαιδευτικού υλικού που εκδίδεται από την UNESCO και την Παγκόσμια Αρχή Αντι-Ντόπινγκ, σε τοπικές γλώσσες της χώρας, ώστε να διανεμηθεί στη συνέχεια σε νέους αθλητές και προπο-

νητές. Επίσης, θα πραγματοποιηθεί μια έρευνα για να αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίο συμμορφώνονται οι 50 αθλητικές ομοσπονδίες της χώρας με τους κανονισμούς ενάντια στο Ντόπινγκ ώστε να προχωρήσουν στη λήψη των αναγκαίων μέτρων.

Διαπολιτισμικό / διαθρησκευτικό σεμινάριο για καθηγητές Εταιρικών Σχολείων

Καθηγητές και συντονιστές του Δικτύου Εταιρικών Σχολείων UNESCO (ASPnet) από Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ρουμανία, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο συμμετείχαν τον Ιούλιο σε ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο στην UNESCO, στο Παρίσι, με θέμα "Learning to Live Together: An Intercultural and Interfaith Programme for Ethics Education". Το σεμινάριο διοργανώθηκε σε συνεργασία με το "Global network of Religion for Children in Europe" και το "Arigatou Foundation" με στόχο τη στήριξη των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία του σεβασμού και της κατανόησης διαφορετικών θρησκειών και πνευματικών πεποιθήσεων. Το βασικό μήνυμα ήταν πως η διαθρησκευτική εκπαίδευση εντάσσεται στο πλαίσιο της παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης (Στόχος 6, "Εκπαίδευση για Όλους") και των τεσσάρων πυλώνων της UNESCO για την Εκπαίδευση ("learning to know, learning to do, learning to live together, learning to be"). Η εκμάθηση της συνήπαρξης με τους άλλους αναφέρεται στην ανάπτυξη ηθικής στάσης ζωής και συμπεριφοράς, που θα στηρίζεται σε αξίες όπως η αμοιβαία κατανόηση και ο σεβασμός της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου. Αυτές ακριβώς τις αξίες καλούνται να μεταφέρουν στους μαθητές τους οι καθηγητές του ASPnet γενικότερα, και οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο, πιο ειδικά, αξιοποιώντας παράλληλα και το εγχειρίδιο *Learning to Live Together: An Intercultural and Interfaith Programme for Ethics Education* που εκδόθηκε για το σκοπό αυτό και είναι διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή

(<http://www.unesco.org/new/en/education/resources/online-materials>)

Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΗΝ UNESCO

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Youth Forum – Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Κληρονομιά

Πραγματοποιήθηκε το 1ο Youth Forum χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης, στη Σλοβενία και την Κροατία (21 - 26 Μαΐου 2011), με θέμα «World Heritage education: Networking for a Better Common Future». Από την Κύπρο συμμετείχαν οι μαθητές του Heritage School Στέφανη Πουλεγκέρη και Lev Ushakov, με την καθηγήτριά τους Πολίνα Παπούη, εκ μέρους των Εταιρικών Σχολείων UNESCO Κύπρου. Στη συνάντηση παρευρέθηκε και η Γενική Διευθύντρια της UNESCO Irina Bokova, η οποία χαιρέτισε τους εκπροσώπους των έντεκα χωρών που συμμετείχαν (Αλβανία, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, ΠΓΔΜ, Μολδαβία, Ρουμανία, Μαυροβούνιο, Σλοβενία, Σερβία και παρατηρητές από την Ισπανία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και την Ελβετία) και εξήρε τη σημασία της εκπαίδευσης για την προστασία και την προώθηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας στη βάση του διαλόγου και του αλληλοσεβασμού. Στα πλαίσια του συνεδρίου οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς στις διοργανώτριες χώρες, να παρουσιάσουν μνημεία της δικής τους χώρας μαθαίνοντας συγχρόνως για μνημεία στις άλλες χώρες που συμμετείχαν, και παρακολούθησαν συζητήσεις για την προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, τη σχέση μνημείων και φυσικού περιβάλλοντος και την αλληλεπίδρασή τους με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Την ευθύνη της διοργάνωσης είχαν οι Εθνικές Επιτροπές UNESCO της Σλοβενίας και της Κροατίας, το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO, σε συνεργασία με το Δίκτυο Εταιρικών Σχολείων και το Γραφείο UNESCO στη Βενετία.

Διεθνής διάκριση Κύπριων μαθητών

Η Παγκόσμια Ένωση Καθαρής και Εφαρμοσμένης Χημείας στα πλαίσια του Διεθνούς Έτους Χημείας της UNESCO προκήρυξε διαγωνισμό σχεδιασμού γραμματοσήμου με θέμα «Chemistry as Cultural Enterprise», στον οποίο συμμετείχαν μαθητές από όλο τον κόσμο, σε διάφορες ηλικιακές κατηγορίες. Στην ομάδα 15 - 18 ετών διακρίθηκαν με το 2ο βραβείο οι μαθήτριες Μαρία Σταύρου, Κρίστια Σπύρου και Χρυσοβαλάντω Στυλιανού. Τα άλλα δύο βραβεία στην ίδια κατηγορία απονεμήθηκαν στους διαγωνιζόμενους από τη Μαλαισία και τις ΗΠΑ.

Συνέδριο ΟΜΕΡ

Πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Κύπρο το Ευρωπαϊκό Συνέδριο της ΟΜΕΡ (Παγκόσμια Οργάνωση Πρώτης Αγωγής και Εκπαίδευσης) με θέμα «Δημιουργικότητα και Μάθηση στην Πρώτη Σχολική Ηλικία». Το συνέδριο διοργανώθηκε το Μάιο 2011 με ευθύνη της Κυπριακής Επιτροπής ΟΜΕΡ και του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου και τέθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου και της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO. Στα θεματικά εργαστήρια του συνεδρίου παρουσιάστηκαν, μεταξύ άλλων, ζητήματα δημιουργικότητας, διαπολιτισμικής και αισθητικής αγωγής, μουσειακής αγωγής και λαϊκής παράδοσης, προσεγγίσεις στις θετικές επιστήμες και ανάπτυξη γνωστικών λειτουργιών.

Σεμινάριο Συντήρησης για νέους, Røros, Νορβηγία

Το πιο πάνω σεμινάριο πραγματοποιήθηκε για έκτη φορά στην πόλη Røros, 15 - 26 Αυγούστου, με εκπροσώπους από 18 ευρωπαϊκά κράτη, ηλικίας 16-18 ετών. Από την Κύπρο συμμετείχε η Νέλλη Μαραγκού, μαθήτρια του Λυκείου Εθνάρχη Μακαρίου Γ', μέλος του δικτύου Εταιρικών Σχολείων UNESCO. Η πόλη Røros είναι στο σύνολό της εγγεγραμμένη στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και αποτελείται από παραδοσιακά ξύλινα σπιτάκια, στα οποία διαμένουν μέχρι σήμερα οι κάτοικοι. Στόχος του σεμιναρίου ήταν να ευαισθητοποιήσει τους νέους σχετικά με τη σημασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς και να ενθαρρύνει την ενεργό εμπλοκή τους στην προστασία και τη συντήρησή της. Οι συμμετέχοντες έλαβαν μέρος στις εργασίες αποκατάστασης σε διατηρητέα κτίρια, υπό την καθοδήγηση εμπειρογνομώνων, και είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τις πολιτιστικές παραδόσεις τόσο της διοργανώτριας χώρας όσο και των υπόλοιπων συμμετεχόντων μέσα από ποικίλες δραστηριότητες. Το σεμινάριο διοργανώθηκε από την Εθνική Επιτροπή UNESCO της Νορβηγίας, το Røros Upper Secondary School, τις αρχές της πόλης και το Μουσείο του Røros.

Συνέδριο Συντονιστών SEMEP

Φιλοξενήθηκε για πρώτη φορά στην Κύπρο η ετήσια συνάντηση των Εθνικών Συντονιστών του δικτύου SEMEP της UNESCO (Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νότιο-Ανατολικής Μεσογείου), 17 - 20 Μαΐου. Την ευθύνη της διοργάνωσης είχε η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (μέσω του Εθνικού Συντονιστή του Προγράμματος SEMEP στην Κύπρο, Δρα Κωνσταντίνου Φάνη). Στις εργασίες του συνεδρίου συμμετείχαν οι συντονιστές του Προγράμματος SEMEP από Αίγυπτο, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιορδανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία και Παλαιστινιακή Αρχή. Παρευρέθηκαν επίσης καθηγητές από σχολεία-μέλη του δικτύου SEMEP Κύπρου, οι οποίοι παρουσίασαν συνοπτικά τις εργασίες των μαθητών τους, που κινήθηκαν γύρω από το θεματικό άξονα «Προσέγγιση των Πολιτισμών μέσω της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη».

Συναυλία της Αλέξιας στο Παρίσι

Η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην UNESCO διοργάνωσε συναυλία με την Κύπρια τραγουδίστρια Αλέξια, στην αίθουσα εκδηλώσεων της UNESCO στο Παρίσι. Την τραγουδίστρια συνόδευσαν ο Σπύρος Εξάρης στην κιθάρα και ο Moussa Hema, από τη Μπουρκίνα Φάσο στο αφρικανικό ξυλόφωνο. Η Αλέξια παρουσίασε γνωστά αγγλικά, γαλλικά και ισπανικά τραγούδια από το διεθνές ρεπερτόριο, καθώς επίσης και ελληνικά τραγούδια του Μάνου Χατζηδάκι, του Μίκη Θεοδωράκη και δικές της δημιουργίες από τον τελευταίο τριπλό της δίσκο «Re-bE». Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, μεταξύ άλλων,

Συμμετοχή Κύπριων μαθητών στο θερινό σχολείο SEMEP στην Κροατία

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του δικτύου SEMEP της UNESCO (Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νοτιοανατολικής Μεσογείου) και της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών που συμμετέχουν σε αυτό, προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν σε θερινό σχολείο στην Κροατία μαθητές και καθηγητές από την Κύπρο, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο εν λόγω δίκτυο. Συγκεκριμένα την Κύπρο εκπροσώπησαν οι μαθητές Ανδρέας Ιωαννίδης και Βίβιαν Μιχαηλίδη, από το International School of Paphos και οι Γιώργος Καραβίας και Μιχάλης Παναγίδης, από το Λύκειο Αγίου Ιωάννη Λεμεσού, με συνοδό τον καθηγητή βιολογίας κ. Σωτήρη Αντωνιάδη.

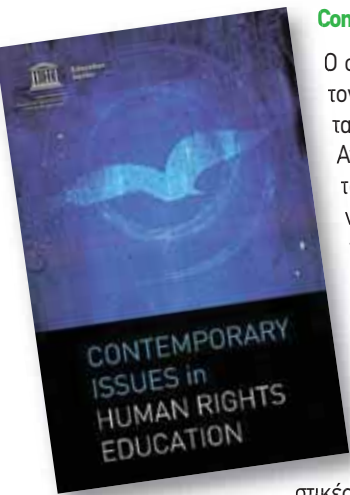
Οι παρουσιάσεις και οι δραστηριότητες του θερινού σχολείου πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο, στο μικρό νησί Vis, στην Αδριατική θάλασσα και στο γραφικό ψαροχώρι Komiza. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονταν διαλέξεις από αρμόδιους φορείς και καθηγητές του SEMEP, παρουσιάσεις των εργασιών των μαθητών του δικτύου, καθώς επίσης και επισκέψεις σε χώρους πολιτιστικού και περι-

βαλλοντικού ενδιαφέροντος στην περιοχή, όπως το ενετικό φρούριο, το Μουσείο Θάλασσας, το αρχαιολογικό Μουσείο και η «Μπλε Σπηλιά - Modra Spilja». Η συμμετοχή της ομάδας στο πιο πάνω θερινό σχολείο αποτέλεσε ευκαιρία για ανταλλαγή απόψεων και στενότερη επικοινωνία μεταξύ των ίδιων των μαθητών που συμμετέχουν στο δίκτυο SEMEP στόχος του οποίου είναι, άλλωστε, να δημιουργεί γέφυρες μεταξύ των Μεσογειακών χωρών που εμπλέκονται στο Πρόγραμμα.

Συνέδριο για την ιστορική μνήμη και το διάλογο

Το Γραφείο UNESCO Βενετίας διοργάνωσε τον Οκτώβριο 2011 ένα συνέδριο στο Τορίνο με θέμα «Ιστορία, μνήμη και διάλογος στη νοτιοανατολική Ευρώπη: Εξερευνώντας την ταυτότητα των Εθνών», στο οποίο συμμετείχε η Πρόεδρος της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO και έφορος του Λεβέντειου Μουσείου κ. Λουκία Χατζηγαβριήλ. Του συνεδρίου προηγήθηκαν δύο άλλες συναντήσεις, στη Θεσσαλονίκη (Οκτώβριος 2010, «National History Museums in Southeast Europe: learning history, building shared memories») και στο Βερολίνο (Ιανουάριος 2011, «Best practices in museum management: dealing with difficult heritage, educating on history»). Ανάμεσα στους στόχους του συνεδρίου στο Τορίνο ήταν η ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ των μουσείων της περιοχής και ο προβληματισμός σχετικά με τις διαδικασίες δημιουργίας εθνικής ταυτότητας, οι κοινωνικές και πολιτιστικές μεταβολές, οι κοινές μνήμες μεταξύ των λαών της περιοχής και η κατασκευή Ευρωπαϊκής ταυτότητας. Στο συνέδριο συμμετείχαν εκπρόσωποι από τις ακόλουθες χώρες: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κύπρο, Κροατία, Ελλάδα, Μαυροβούνιο, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβενία, ΠΓΔΜ και Τουρκία, καθώς επίσης και εκπρόσωποι του Συμβουλίου της Ευρώπης, του "European Museums", του ICOM και του EUNAMUS.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

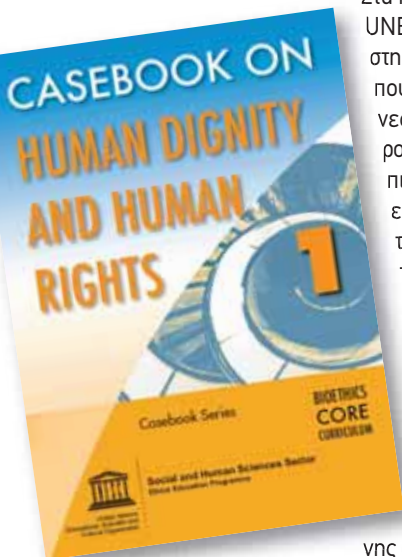

Contemporary Issues in Human Rights Education

Ο συλλογικός αυτός τόμος που εκδόθηκε από τον Τομέα Εκπαίδευσης της UNESCO ασχολείται με θέματα σχετικά με την Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τα οποία χρειάζεται να τοποθετηθούν σε άλλη βάση καθώς τίθενται νέες, σύγχρονες προκλήσεις. Θέτει καίρια ερωτήματα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν ερέθισμα για συζήτηση στο σχολείο, και συνοδεύονται από σχετικές δράσεις που υλοποιήθηκαν από κράτη της UNESCO. Μεταξύ των θεμάτων που αναλύονται στη συγκεκριμένη έκδοση περιλαμβάνεται η πολιτιστική ποικιλομορφία, ο διαθρησκευτικός διάλογος, η ισότητα των φύλων, οι ρασι-

στικές συμπεριφορές, οι διακρίσεις και η βία, καθώς επίσης και η ενασχόληση των νέων με τα κοινά και η εμπλοκή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η παρούσα έκδοση αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά της UNESCO στο Πρόγραμμα του ΟΗΕ «Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα».

Casebook on Human Dignity and Human Rights (Casebook Series 1) Casebook on Benefit and Harm (Casebook Series 2)

Στα πλαίσια της προώθησης του στόχου της UNESCO για την περιβαλλοντική και επιστημονική ηθική, έχουν εκδοθεί δύο βιβλία που εξετάζουν και αναλύουν συγκεκριμένες νομικές υποθέσεις στις οποίες εγείρονται ερωτήματα που σχετίζονται με ανθρώπινα δικαιώματα. Στόχος των εκδόσεων είναι να λειτουργήσουν ως εργαλεία για το βαθύτερο προβληματισμό των μαθητών γύρω από θέματα όπως η ανθρωπινή αξιοπρέπεια, η βιοηθική, ο σεβασμός των θρησκευτικών πεποιθήσεων, η ανακούφιση του πόνου και η ευθανασία, το ιατρικό απόρρητο και περιορισμοί του, η ιατροφαρμακευτική περιθάλψη και η άρνηση χορήγησής της. Οι σύγχρονες φιλοσοφίες τείνουν να συνδέουν την έννοια της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας με την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το κάθε άτομο έχει εγγενή απαραβίαστα δικαιώματα. Η αρχή του Ε. Καντ για τη μεταχείριση του ανθρώπου σαν «τέλος» και όχι σαν «μέσο» είναι αποδεκτή από την ηθική και την πολιτική φιλοσοφία, ως κοινή βάση αναφοράς για την κατανόηση της έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κανείς άνθρωπος δεν μπορεί να τυγχάνει μεταχείρισης που τον υποβιβάζει σε «υπο-κείμενο». Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως τα ατομικά δικαιώματα φαίνεται να συγκρούονται με τα σημαντικότερα δικαιώματα άλλων επηρεαζόμενων ατόμων ή της κοινότητας ως σύνολο. Σε αυτές τις ιδιαίτερες περιπτώσεις χρειάζεται πολύ προσεκτική ανάλυση των δεδομένων και ικανότητα κριτικής προσέγγισης της οπτικής γωνίας των δύο πλευρών. Αυτό ακριβώς επιδιώκουν να καλλιεργήσουν οι δύο εκδόσεις, παρέχοντας μέσα από πραγματικά περιστατικά την αφορμή και το πλαίσιο του προβληματισμού γύρω από τα θέματα που έχουν προαναφερθεί.

Οι δύο εκδόσεις είναι διαθέσιμες και σε ψηφιακή μορφή (CD-ROM).

Climate Change Starter's Guidebook

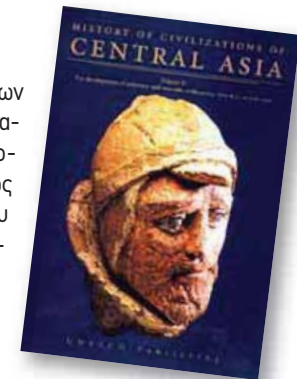
Ο συγκεκριμένος οδηγός της UNESCO απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να προσεγγίσουν και να συστηματοποιήσουν καλύτερα τη διδασκαλία των κλιματικών αλλαγών που συντελούνται ώστε να ευαισθητοποιήσουν τους μαθητές σχετικά με τη δική τους εμπλοκή και συνεισφορά στην αντιμετώπιση νέων προκλήσεων. Η έκδοση προέκυψε από τη συνεργασία UNESCO και UNEP (Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ) και διακρίνει τέσσερις ενότητες: Η επιστήμη των Κλιματικών Αλλαγών, οι συνέπειες για την κοινωνία, Τρόποι Αντιμετώπισης τους και Εκπαίδευση σχετικά με τα ζητήματα που εγείρονται. Μεταξύ άλλων, εξηγεί τη διαφορά μεταξύ «καιρού» και «κλίματος», παρουσιάζει ορισμένες από τις επιστημονικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό και την αξιολόγηση των μεταβολών στα οικοσυστήματα, αναλύει εν συντομία τις κοινωνικές προεκτάσεις («περιβαλλοντικοί μετανάστες», επιδείνωση της κατάστασης των φτωχότερων πληθυσμών του πλανήτη και της ανισότητας μεταξύ των φύλων, επιπτώσεις στην υγεία). Για κάθε μια από τις πιο πάνω ενότητες και τα επιμέρους ζητήματα που αναφέρονται, παρατίθεται συμπληρωματική βιβλιογραφία και σύνδεσμοι στο διαδίκτυο, καθώς επίσης και γλωσσάριο επεξήγησης όρων όπως βιοποικιλότητα, οικοσύστημα, προσαρμοστική ικανότητα κ.ά.)

History of Civilizations of Central Asia

Ο αναγνώστης μπορεί, μέσα από τη σειρά έξι τόμων της UNESCO, να περιδιαβεί πολιτισμούς που άκμασαν και εξαφανίστηκαν από την αρχή της ιστορίας τους μέχρι σήμερα, και να διαπιστώσει πώς η ιστορία του αρχαίου και του μεσαιωνικού κόσμου διαμορφώθηκε από κινήματα των λαών στην καρδιά της Ευρασίας, που εκτείνεται από την Κασπία θάλασσα μέχρι τα σύνορα της Κίνας.

Ο δεύτερος τόμος παρουσιάζει διάφορα κινήματα λαών της περιοχής και την αλληλεπίδρασή τους, μεταξύ 700 π.Χ. – 250 μ.Χ. Στο διάστημα αυτό, η κεντρική Ασία είδε να εμφανίζονται σημαντικοί πολιτισμοί νομαδικών φυλών, ιδιαίτερα των Kushans που εκτόπισαν τους Έλληνες από τη Βακτρία και τη βορειο-δυτική Ινδία. Οι επαφές μεταξύ της Μεσογείου και της κοιλάδας του Ινδού ποταμού ενισχύθηκαν από τις εκστρατείες του Μεγάλου Αλεξάνδρου και, υπό τους διαδόχους του, ο σταδιακός συγκρητισμός Ζωροαστρισμού, ελληνικής θρησκείας και Βουδισμού οδήγησε στη δημιουργία ενός νέου πολιτισμού από τους Πάρθους, γνωστούς για την ποικιλία της καλλιτεχνικής τους δημιουργίας. Κατά την ίδια περίοδο, η Κεντρική Ασία αναδείχθηκε σε σταυροδρόμι εμπορίου μεταξύ Μεσογείου και Κίνας, της «Διαδρομής του μεταξιού».

World Heritage: Water. Its role in human evolution

Το συγκεκριμένο τεύχος του περιοδικού που εκδίδεται από το UNESCO World Heritage Center παρουσιάζει μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς που δείχνουν πώς οι άνθρωποι σε διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα αξιοποίησαν τους υδάτινους πόρους με τη χρήση υδραυλικής μηχανικής ή άλλων τεχνικών. Τα εντυπωσιακά ρωμαϊκά υδραγωγεία, το Beemster Polder στην Ολλανδία, περσικοί κήποι και συστήματα άρδευσης όπως του Dujiangyan στην Κίνα, που συνδυάζει προστασία μιας κοιλάδας από τις πλημμύρες και παροχή νερού σε μια άλλη περιοχή, όλα αυτά μαζί με πολλά ακόμη ανάλογα μνημεία και χώρους παγκόσμιας κληρονομιάς, τεκμηριώνουν τη ζωτική σχέση του ανθρώπου με το νερό και το ρόλο που διαδραμάτισε η αξιοποίηση των υδάτινων πόρων στην εξέλιξη του πολιτισμού.

